

KADIN DAYANIŞMA VAKFI

Kadın Danışma Merkezi
Faaliyet Raporu
2024

 0 312 430 40 05
0 312 432 07 82

 @kadin_dv

 /kadindayanismavakfi

 /kadindayanismavakfi

bilgi@kadindayanismavakfi.org.tr

www.kadindayanismavakfi.org.tr

mithatpaşa cad. no:61/12 06410 sıhhiye/ankara

grafik tasarım: hatice erbay

baskı:

tarih: nisan 2024

KADIN DAYANIşMA VAKFI

Kadın Danışma Merkezi

Faaliyet Raporu

Ocak-Aralık
2024

Yazanlar

İrem Tunca, Merve Arılık, Büşra Süneci, Burçin Tüter

Katkı Sunanlar

Candan Dumrul, Nihan Damarlı, Zekiye Karaca Boz

içindekiler

giriş 7

1- kadın danışma merkezine yapılan başvurular 9

Şiddet Nedeniyle Yapılan Başvurular 10

Kadınlara Dair Bilgiler 11

Kadınlara Uygulanan Erkek Şiddeti 14

Şiddet Uygulayan Erkeklerle Dair Bilgiler 18

2- kadınlar erkek şiddeti ile mücadele deneyimleri 20

Şiddete Maruz Bırakılan Kadınların Mücadelesinde Ailelerin Rolü 20

Özgüven Kaybı 22

Kendini Sorgulama ve Manipölasyonun Etkileri 23

Kendini Suçlama ve Toplumsal Baskı 23

3- kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmaları 25

Kadın Danışma Merkezimize Ulaşmadan Önceki Başvurular 25

Kolluk Birimleri 25

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) 26

Adli Birimler 27

İdari Birimler 28

Sağlık Kurumları 29

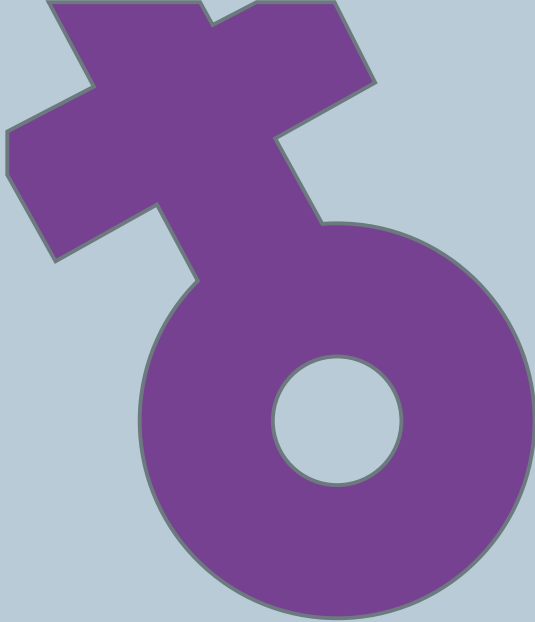
4- kadın danışma merkezi desteği 31

Sosyal Destek 32

Psikolojik Destek 34

Hukuki Destek 35

Adalet Erişimde Hukuki Tekinsizlik 37

2024

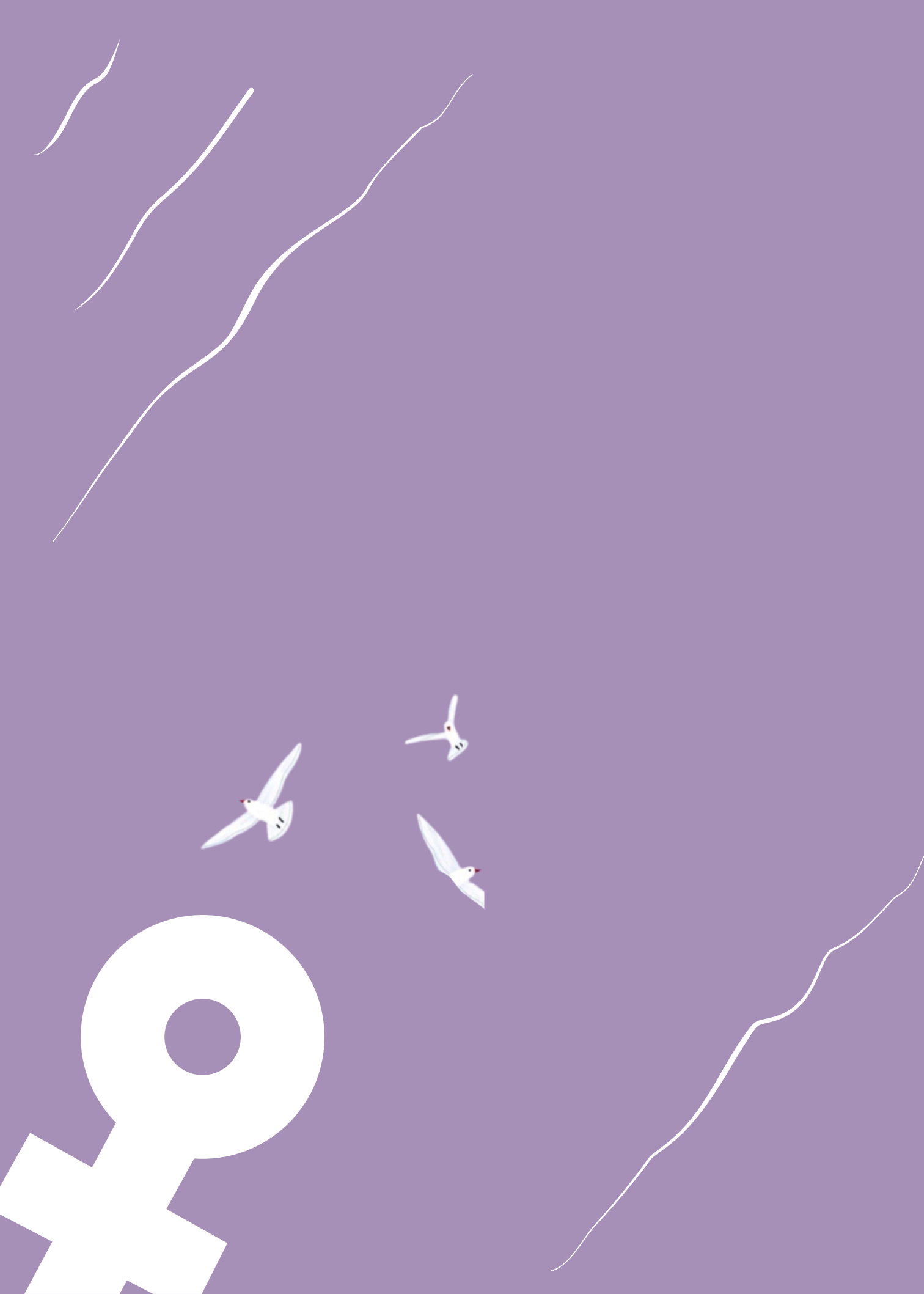

giriş

Kadın Dayanışma Vakfı olarak 1993 yılından bu yana toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele ediyor, kadınlarla şiddetten uzak yaşamlar sürdürebilmeleri için feminist dayanışma kuruyoruz. Kadın danışma merkezimize ulaşan kadınlarla sürdürdüğümüz dayanışma, erkek şiddetinin kadınlar üzerindeki etkilerinin yanı sıra, Türkiye'deki şiddetle mücadele mekanizmalarına dair de bilgi edinmemize olanak sağlıyor.

Bilindiği üzere Türkiye 2021 yılında Anayasa'ya aykırı şekilde bir Cumhurbaşkanı Kararıyla *“Başlangıçta kadın haklarının güçlendirilmesini teşvik etmeyi amaçlayan İstanbul Sözleşmesi, Türkiye'nin toplumsal ve ailevi değerleriyle bağdaşmayan eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle edilmiştir.”* gerekçesi ileri sürülerek İstanbul Sözleşmesi'nden çekildi. Çekilme gerekçesi olan bu yaklaşım, o tarihten bu yana sistematik şekilde toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı bir politika haline geldi ve kadınlar ile LGBTİ+'ların yaşam hakkı başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerini tehdit eder boyuta ulaştı. 6284 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılması, nafaka hakkının kısıtlanması, Medeni Kanun'da ve Türk Ceza Kanunu'nda kadınlar aleyhine sonuç doğuracak değişiklik önerileri gibi tartışmalar ekseninde kadınların temel haklarına ve yaşamlarına yönelik saldırılar devam ediyor. Biz toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı bu politikanın sonuçlarını, giderek derinleşen bir biçimde şiddetle mücadele mekanizmalarında da görüyoruz. Kadınların, erkek şiddetinden uzaklaşmaya çalışırken başvurdukları kamusal mekanizmalar kadınların ihtiyaçlarını anlamakta, maruz kaldıkları şiddeti ve riskleri tespit edip önlemekte yetersiz kalıyor, kadınlar bu mekanizmalar tarafından da desteksiz bırakılıyor. Kadına yönelik şiddet suçlarına ilişkin yargılamaların uzun yıllar devam etmesi, faillere ceza verilmemesi veya alt sınırdan verilmesi, cezalarda kadınların beyanlarının aksi kabullerle indirimler yapılması ve nihayet az sayıda ceza kararının da üst mahkemelerce bozulması ve/veya caydırıcı şekilde infaz edilmemesi kadınların adalete inancını sarsarak hukuki bir tekinsizlik ortamı yaratıyor.

Kadına yönelik şiddetle mücadele ancak toplumsal bir değişimle mümkün. Bunu sağlamak için de pek çok alanda mücadele etmek gerekiyor. Bu mücadele, en çok da binlerce kadının günler, aylar hatta yıllar boyunca şiddetten kurtulmak için defalarca kez farklı kurumların kapısını çaldıkları, kendilerini anlatmaya çalıştıkları, çoğunlukla sonuç alamadıkları halde yılmadıkları deneyimlerde somutlaşıyor. Bu yılki faaliyet raporumuzda da kadınların maruz kaldıkları şiddeti ve şiddetten kurtulma mücadelelerini okuyacaksınız. Bize sistemdeki tüm zorluklara rağmen mücadele etmek için güç veren bu anlatıların, şiddete karşı feminist mücadelemizi günden güne güçlendirmesi dileğiyle.

1 kadın danışma merkezine yapılan başvurular

1 Ocak-31 Aralık 2024 tarihleri arasında kadın danışma merkezimize 916 kişi ulaştı.

916 kişinin %40'ı yaşadığı şiddet karşısında destek almak isteyen kadınlardı. Vakıf ve kadın danışma merkezi çalışmaları hakkında bilgi almak isteyenler bu kişilerin %18'i idi. Merkezimize ulaşanların %9'u ayni/nakdi ihtiyaçları nedeniyle destek almak isteyen kişilerdi. Bu kişileri, yaşadıkları ilçenin Sosyal Hizmet Merkezi'ne (SHM), Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na (SYDV), Belediyeye ve bölgelerinde bu desteklerin sağlandığını bildiğimiz sivil toplum örgütlerine yönlendirdik.

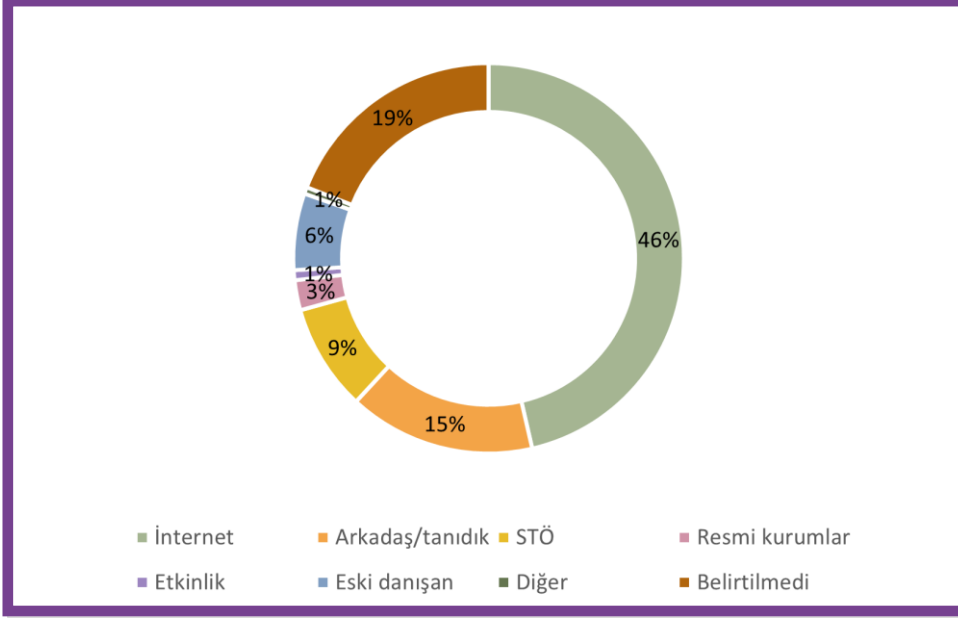
Bize ulaşanların %9'u etkinlik ve konuşmacı daveti, %8'i gönüllü olma talebi, %3'ü ise ayni/nakdi bağışta bulunmak isteyenlerdi. Vakfa ulaşanların %3'ü sığınakta kalan yakınıyla irtibat kurmaya çalışan kişilerdi. Bu görüşmelerde sığınakların adres ve telefonlarının gizli olduğunu, sığınakta kalan kadınların kendileri istemediği sürece iletişim kurmanın mümkün olmadığını ve sığınakların gizliliği nedeniyle dışarıdan herhangi üçüncü bir kişinin erişiminin mümkün olmadığını aktardık. İş arayanlar, danışma merkezimize ulaşanların %2'siydi. İş arayan kadınları bağlı bulundukları belediyenin kadın danışma merkezine ve İŞKUR'a yönlendirdik.

Artan kadın cinayetleriyle birlikte, kadınların kendilerini güvensiz hissettiklerini belirterek danışma merkezimize başvurma ve gönüllü olma taleplerinin arttığını görüyoruz. Özellikle genç kadınlar, artan kadın cinayetlerinden etkilendiklerini ifade ederek geçmişte yaşadıkları veya halen maruz kaldıkları şiddeti paylaşmak, bu mücadelenin bir parçası olmak ve bir şeyler yapmak için bize ulaşıyorlar. Bu yıl 69 kadın gönüllü olmak ya da staj yapmak için danışma merkezimize başvurdu. Danışma merkezimize gönüllü olmak için ulaşan kadınların sıkça sorduğu sorulardan biri de "Yakınlarımız şiddete maruz kaldığında ne yapabiliriz?" oluyor. Gönüllü atölyelerimizde de bu soruları da odağa alarak gönüllü olmak isteyen kadınlarla dayanışmamızı sürdürdük.

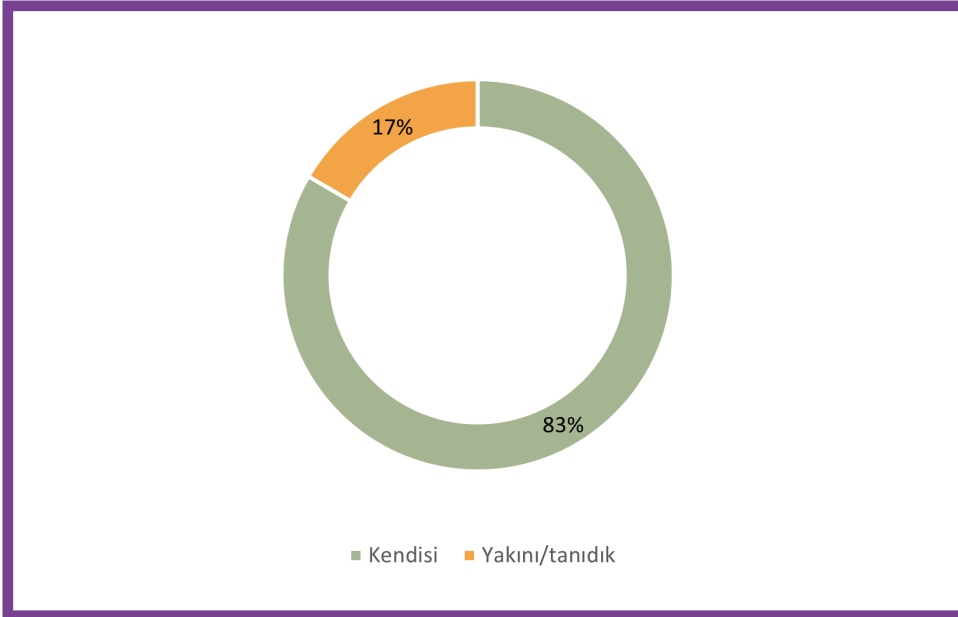
Şiddet Nedeniyle Yapılan Başvurular

2024 yılında bizimle ilk kez iletişime geçen 430 kadınla toplamda 855 görüşme gerçekleştirdik.

Şiddet nedeniyle yapılan 430 başvurunun %76'sı telefon, %14'ü e-posta ve %10'u yüz yüze gerçekleşti.

Şiddet nedeniyle destek almak isteyen 430 kadının %46'sı kadın danışma merkezimizden internet yoluyla haberdar olduğunu belirtirken, %15'i arkadaşı/tanıdığı aracılığıyla bize ulaştı.

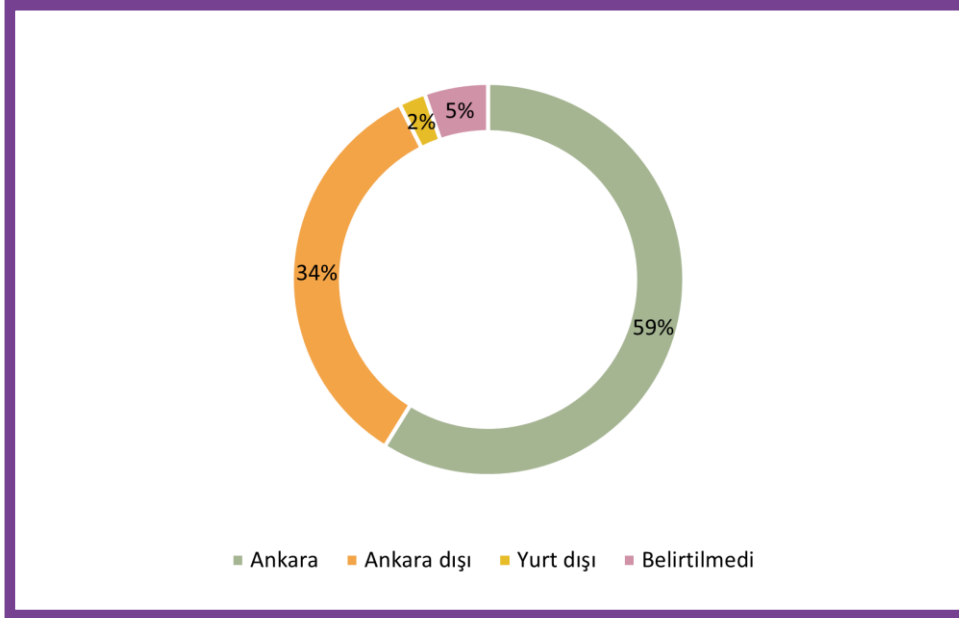

Şiddet nedeniyle bilgi almak ve haklarını öğrenmek için başvuranların %83'ü kendisinin, %17'si ise bir yakınının maruz kaldığı şiddet karşısında bize ulaşan kişilerdi. Yakınları için ulaşan kişilere, kadınların ihtiyaçlarını ve isteklerini daha iyi anlayabilmek ve kadınlarla dayanışma kurabilmek

için yaşananları doğrudan kendilerinden duymanın önemli olduğunu aktardık ve bu nedenle kendileriyle görüşebilmemizi sağlayacak bilgileri paylaştık. Görüşmenin içeriğine bağlı olarak kadının hiçbir şekilde iletişim kurma olanağı olmadığından gereken bilgileri arayan kişiyle paylaştık. Burada amacımız, kadının atabileceği ilk adımlara dair temel bilgiye erişiminin sağlanmasıdır.

Başvuran kadınların %59'unu Ankara'dan, %34'ü ise Ankara dışından danışma merkezimize ulaştı. Bu şehirler; Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Amasya, Antalya, Aydın, Balıkesir, Batman, Bingöl, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Karaman, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Nevşehir, Ordu, Osmaniye, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tunceli, Uşak, Van, Yalova, Yozgat ve Zonguldak idi. Başvuran kadınların %2'si bize yurt dışından ulaştı. Yaşadıkları ülkeler ise; Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Azerbaycan, Finlandiya, İrlanda, Japonya, KKTC ve Pakistan'dı. Yaşadığı yer ile ilgili bilgi paylaşmayanlar ise başvuruların %5'ini oluşturdu.

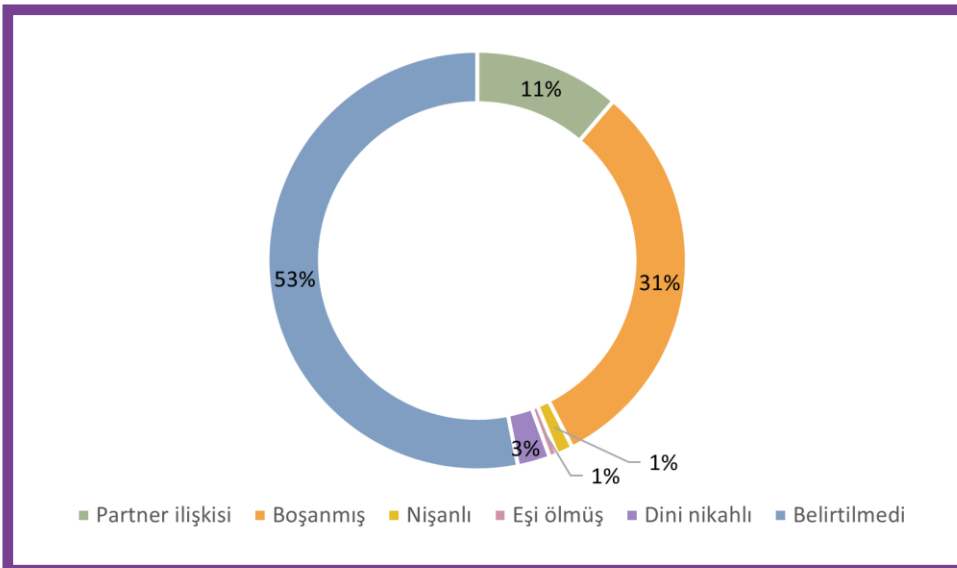
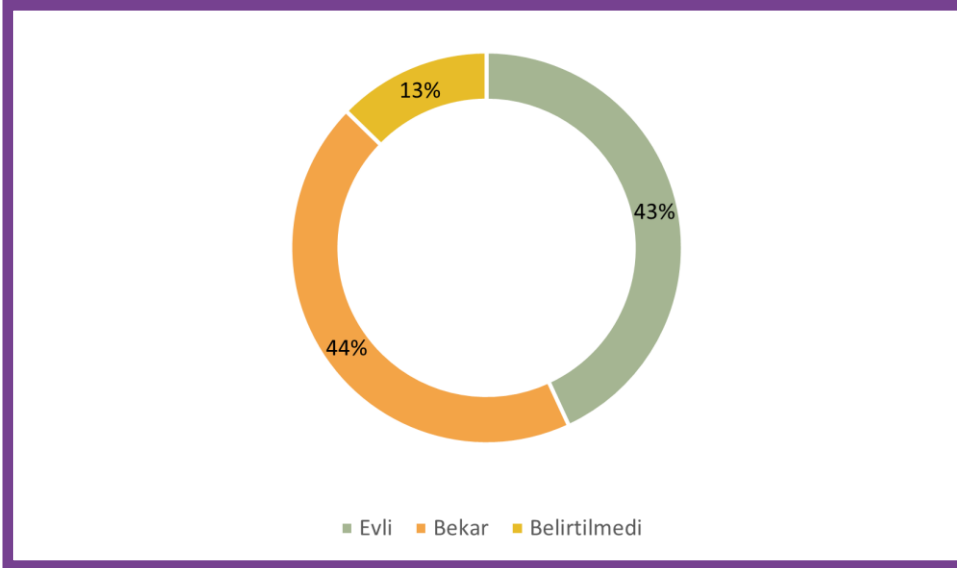
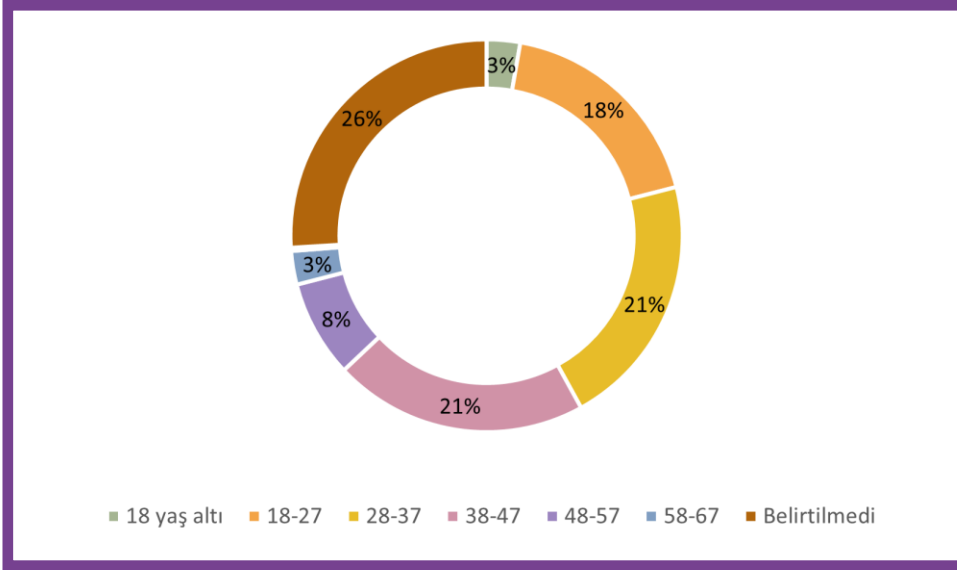
Başvuranların %94'ü Türkiye vatandaşı olan kadınlardı. %6'sı ise Türkiye vatandaşlığı bulunmayan, uluslararası koruma veya geçici koruma statüsündeki mülteci kadınlardı. Bu kadınlarla görüşmelerimizi Türkçe, İngilizce, Farsça ve Arapça dillerinde, gerektiğinde tercüman desteği olarak gerçekleştirdik.

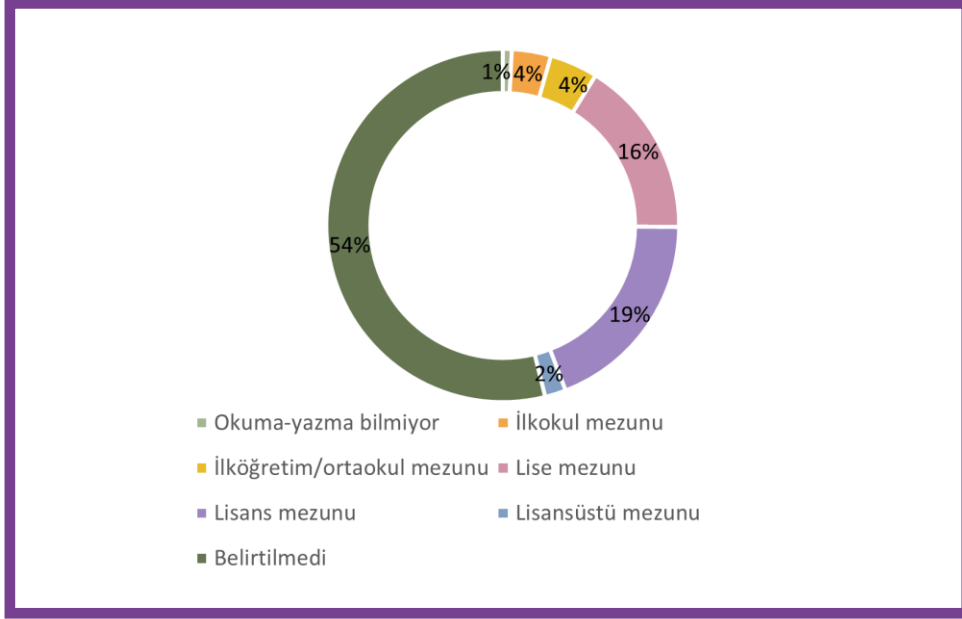
Kadınlara Dair Bilgiler

Şiddet nedeniyle destek almak için başvuran kadınların %3'ü 18 yaş altı kadınlardı. Kadınların %18'i 18-27, %21'i 28-37, %21'i 38-47, %8'i 48-57, %3'ü 58-67 yaş aralığındaydı. %26'sı ise yaşına dair bilgi paylaşmadı.

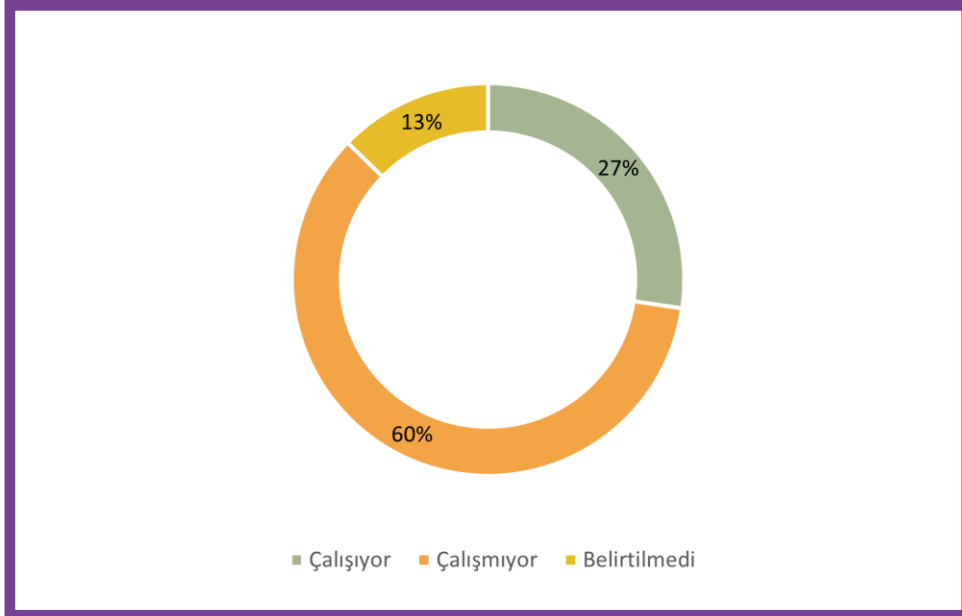
Başvuranların %43'ü evli, %44'ü bekar kadınlardı. Kadınların %13'ü ilişki durumuna dair bilgi paylaşmadı.

Merkezimize başvuran bekar kadınların %31'i boşandığını, %11'i partneri olduğunu, %3'ü dini nikahlı yaşadığını ve %1'i de nişanlı olduğunu söyledi. Kadınların %1'inin ise eşi ölmüştü. Bekar kadınların %53'ü güncel ilişki durumuna dair ayrıntılı bilgi paylaşmadı.

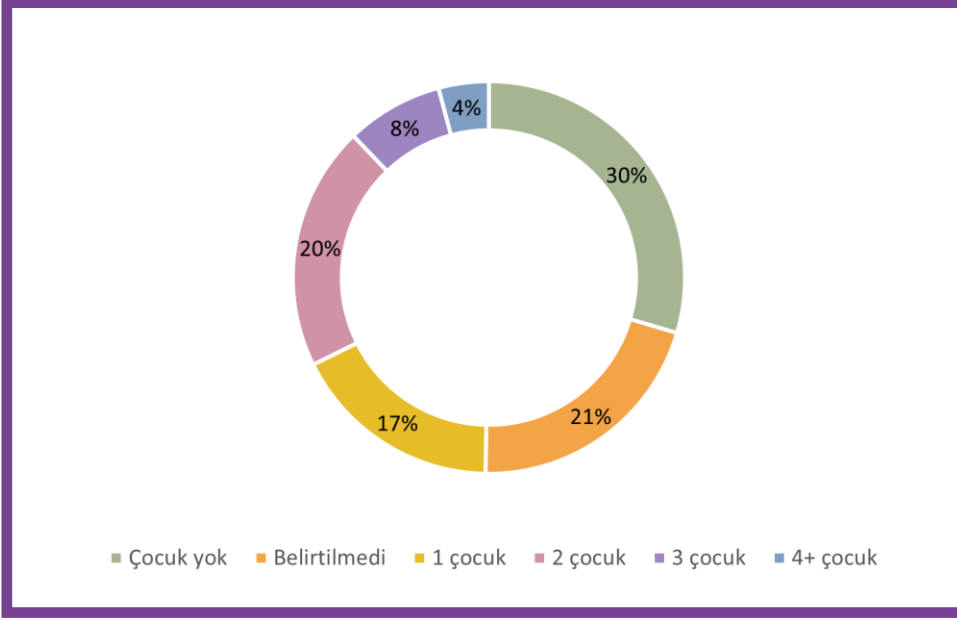
Danışma merkezimize başvuran kadınların eğitim düzeyine baktığımızda %19'u lisans, %16'sı ise lise mezunu kadınlardan oluşuyordu. Bunu sırasıyla %4'lük oranlarda ilköğretim mezunu ve ilkokul mezunu olan kadınlar izledi. Kadınların %2'si lisansüstü eğitimi alırken %1'i de okuma-yazma bilmiyordu.

Merkezimize başvuran kadınların %60'ı ev dışında ücretli bir işte çalışmıyor, %27'si çalışıyordu. Kadınların %13'ü ise ücretli bir işte çalışma durumuna dair bilgi paylaşmadı. Çalıştığını söyleyen kadınların %40'ı özel sektörde, %24'ü ise kamu personeli olarak çalıştıklarını aktardı.

Şiddet nedeniyle destek almak için danışma merkezimize başvuran kadınların %48'i bakmakla yükümlü oldukları kişiler olduğu bilgisini paylaştı. Kadınların %37'si bakmakla yükümlü olduğu kişilerin olmadığını söylerken, %13'ü bu konuya dair bilgi paylaşmadı. Bakım yükü olan kadınların %95'inin bakmakla yükümlü olduğu kişiler çocukları, %5'i de aile bireyleriydi. Bu oranlar, bize kadınların bakım yükünün oldukça ağır olduğunu, özellikle çocuk bakımının toplumda yalnızca kadınlara yüklenen bir sorumluluk olduğunu bir kere daha gösterdi.

Danışma merkezimize başvuran kadınların %30'unun çocuğu yoktu. 2 çocuğu olan kadınlar başvuranların %20'sini oluşturuyordu. Kadınların %17'sinin 1 çocuğu vardı. %8'inin 3, %4'ünün ise 4 ve daha fazla sayıda çocuğu bulunurken, %21'i çocuk sayısı ile ilgili bilgi paylaşmadı.

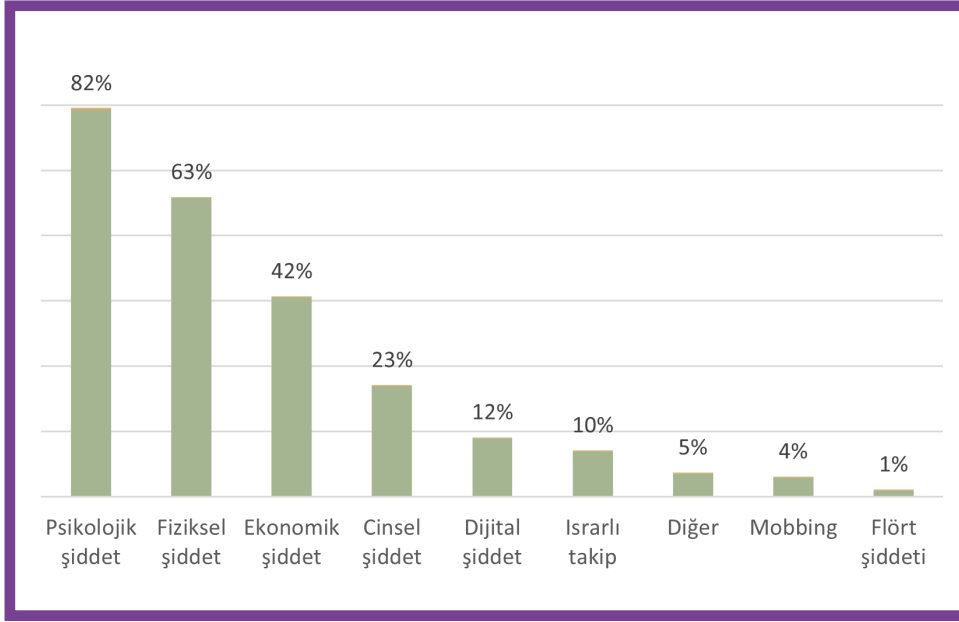

Kadınlara Uygulanan Erkek Şiddeti

2024 yılında da kadın danışma merkezimize maruz bırakıldığı şiddetle ilgili destek almak için ulaşan kadınların çoğunluğunun birden fazla şiddet türüne aynı anda maruz kaldığını gördük.

Merkezimize başvuran kadınların %82'si; öldürülme tehdidi, çocuğun velayetinin kendisinden alınması tehdidi, düşük yaptığı için suçlanma, aile ve arkadaş çevresinden soyutlanma, yalnızlaştırılma, özel hayatının ifşa edilmesi tehdidi, kıskançlık, küfür ve/veya hakarete maruz bırakılma, intihar etmekle tehdit edilme, akıl sağlığından yoksun olduğu yönünde manipülasyona maruz bırakılma, ideal annelik üzerinden baskı kurulması, bedeni üzerinden aşağılanma, başını örtmeye zorlanma, suç duyurusunu geri alması için baskı kurulması, iftira atılması, evden ayrılması için zorlanma, aşağılanma, suçlanma, çocukların ve ailesinin öldürülmesiyle tehdit edilme, çocuk sahibi olmaması üzerinden suçlanma, kültürel farklılıklar nedeniyle kötü muamele ve anlaşmalı boşanma protokolü imzalamaya zorlanma gibi farklı biçimlerde **psikolojik şiddete** maruz bırakıldıklarını ifade etti.

Psikolojik şiddetin en yoğun yaşandığı biçimlerinden biri öldürme tehdidiydi. Örneğin; eşi tarafından **“Seni öldürüp parçalayıp bavula koyup denize atsam kimsenin ruhu bile duymaz. 1 yıl yatar çıkarım, raporum da var nasılsa.”** şeklinde tehdit edilen danışanımıza hukuki danışmanlık desteği vererek suç duyurusunda bulunabileceği, uzaklaştırma kararı

çıkarılabileceği, boşanma davası açtığında tüm bunları o davada da dile getirebileceği bilgisini aktardık. Boşanma kararı veren danışanımız kızının evine yerleşti. Bu ve benzeri cümleleri içeren örneklerde kadınların en sık dile getirdiği kaygı, kadın cinayetlerinin giderek artması ve bir sonraki kadın cinayeti haberine konu olan kişinin kendileri olmasına dair duydukları korkuydu.

Kadınların şiddet içeren ilişkiden uzaklaşmak için verdikleri mücadelede yoğun olarak çocukların velayeti konusunda eşlerinin tehdidine maruz kaldıklarını gözlemledik. Bunu yaparken de çoğunlukla **“ideal annelik”** üzerinden baskı kurulduğuna tanık olduk. **“Psikolojik hastalığı olan, intiharı denemiş, kumarbazın tekisin. Doğru düzgün annelik yaptığın yok. Sana çocuk verirler mi sanıyorsun?”** gibi manipülasyon içeren suçlamalar aslında toplum tarafından da kutsallaştırılan annelik kavramının zaman içinde ilişkide bir baskı aracına dönüştüğünü ortaya koyuyor. Kadınların bireysel kimliklerini, ihtiyaçlarını ve sınırlarını göz ardı eden bu yaklaşım, kadınlara her şeyden, hatta kendi varlığından da önce çocuğunun varlığını öne koyma zorunluluğunu dayatıyor. Çoğu zaman görüşmelerde kadınlar buna dönük zorlukları aslında başka boyutlarıyla da ifade ediyorlar. Kadınlar, çocuklarına bakım vermek ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamakla ilgili sıkıntılar yaşadıklarında bencil veya kötü anne olmakla suçlanıyor, şiddet nedeniyle boşanmak istediklerinde ise **“Sen annesin, çocuğun için katlanmalısın”** baskısıyla karşı karşıya kalıyor. Boşanma süreçlerinde ise kadınlar bunlara ek olarak tek başına çocuk büyütmenin başkaca zorlukları ile baş başa kalıyorlar. Çocuklu ve boşanmış bir kadın olarak iş hayatına dahil olmanın, çocuk bakımına dair sorumlulukların yanı sıra kreş, okul, hastane gibi planlamaların tüm sorumluluğunu tek başına üstlenmek zorunda kalmanın “yeterince iyi anne olamama” kaygısını beraberinde getirdiğine dair pek çok kadının paylaşımları oldu. Görüşmelerde sıklıkla aslında bu kaygının şiddetin psikolojik etkileriyle bağlantılı olduğunu, kadınların çocukluktan itibaren sürekli verici ve fedakâr yetiştirilmesinin, toplumun **“ideal annelik”** beklentisinin ve kadınların annelik üzerinden manipüle edilmesinin bir sonucu olarak şiddet ortamında kalmaya zorlandıklarını konuştuk. Aslında temelde her kadının hayatını mutlu, huzurlu ve güvende hissederek sürdürmesinin temel bir hak olduğunu, bu olumlu koşullarda hayatını sürdürebilme halinin doğrudan çocuklara da yansıyabileceğini, çocukların sağlıklı bir ortamda büyüme hakkı olduğunu, her kadının annelik deneyiminin ve bununla ilgili ihtiyaçlarının ve sürecinin kendine özgü olabileceğini konuştuk.

Psikolojik şiddetin bir türü olan manipölasyonun çoğu zaman kadının kendinde hata aramasıyla, kendisini suçlamasıyla sonuçlandığına şahit olduk. Nişanlısının başka bir kadınla olan fotoğrafını görüp bunun üzerinden manipüle edildiğini aktaran danışanımız, nişanlısının **“Bunları sen uyduruyorsun, hayal görüyorsun. Böyle bir şey yok.”** dediğini ve bunun üzerine kendisinin yanlış anladığını düşünüp konuyu kapattığını anlattı. Kadınlarla görüşmelerimizde; manipölasyon içeren bir ilişkide sıklıkla bunu fark etmekte zorlanabildiğimizi, aslında kendimizi sürekli suçlu ya da ikilemde hissetme halinin, biri tarafından sürekli olarak buraya itilmemizle ilişkili olabileceğini konuştuk. Sağlıklı ve güvenli bir ilişki dinamiğinin kadınlar için ne ifade ettiğini, güvenli bir ilişkiye dair tahayyül ve beklentilerinin ne olduğunu kadınlarla konuşmak; hem psikolojik şiddeti fark edip tanımlayabilmelerine hem de kendi sınır ve beklentilerini somutlaştırabilmelerine alan açtı ve dayanışma kurmamızı sağladı. Çoğu zaman bu görüşmelerde kadınlar psikolojik şiddetin de en az fiziksel şiddet kadar zarar verdiğini dile getirdi.

Kadınları intihar etmekle tehdit etme ya da bunun üzerinden suçlama sık karşılaştığımız psikolojik şiddet türlerinden biri oldu. Örneğin bir danışanımızın intihar eden eski partneri, arkadaşlarına **“Onun yüzünden yaptım bunu, onun suçu hepsi, bana neler yaptırdı.”** demiş, danışanımıza da **“Yaptığını beğendin mi? Senin yüzünden kendimi öldürmek istedim.”** diye mesajlar atmıştı. Bunun için suçluluk duyan danışanımıza eski partnerinin kendisini suçlu hissettirerek psikolojik şiddet uyguladığını aktardık. Şiddet failinin kadını suçlu hissettirerek kontrol altına almak istediğini, bunun da psikolojik şiddetin türlerinden biri olduğunu ve sık sık kendisine mesaj attığı için uzaklaştırma tedbiri talep edebileceğini aktardık.

Kadınların %63'ü; boğazına bıçak dayanması, bıçaklanma, tokat, tekme, yumruk atılması, darp edilme, evden kovulma, silah dayanması, evdeki eşyaların kırılması, evin yakılması, evden çıkmasına izin verilmemesi, bıçakla üstüne yürünmesi, elektrik tesisatının kesilmesi, sopayla vurulma, ateşle yakılma, tükürülme, elle ve yastıkla boğulmaya çalışılması, evinin kurşunlanması, öldürülme, üzerine eşya fırlatılması, zorla dışkı yedirilmesi, kafasının duvara vurulması, eşyalarının yakılması ve aç bırakılma şeklinde **fiziksel şiddete** maruz bırakıldıklarını ifade etti.

Kanser teşhisi aldıktan sonra evden eşi tarafından kovulan danışanımız **“Ben hasta oldum diye attı evden. Uğraşmamak, tedavimi ödememek için.”** diyerek yaşadığı fiziksel şiddeti aktardı. Danışanla yaşadığının aynı zamanda psikolojik ve ekonomik şiddet olduğunu da konuştuğumuz sosyal destek görüşmeleri aracılığıyla, maruz bırakıldığı şiddetten nasıl uzaklaşabileceğine, yasal haklarına ve başvurabileceği diğer destek mekanizmalarına dair detaylı bilgi paylaşılarak bir yol haritası oluşturduk.

Eski eşe çocuğunu gösterdiği bir gün, emzirme odasında darp edildiğini aktaran danışanımıza, çocuk teslim merkezlerinden nasıl faydalanabileceği hakkında bilgi verdik.

Eşi tarafından nasıl davranırsa davranırsın şiddet gördüğünü, **“Konuşursam konuştun diye dövdü, 3 hafta sonra bir daha bir daha. Ne kadar çirkin ve şişman olduğumdan bahsediyor sürekli. Kavga seslerimizi komşular da duyduğu için bir gün kapıya polis, jandarma geldi. Senin yüzünden geldiler deyip tekme, tokat, tükürme, kapıyı üstüme kilitleme bunları yaşattı”** sözleriyle ifade eden danışanımızla şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını, haklı bir gerekçesinin olamayacağını, şiddetin bilinçli ve seçilmiş bir davranış olduğunu, erkeklerin şiddet uygulamayı tercih ettiklerini ve hiçbir neden olmasa dahi bir sebep uydurarak uyguladıkları şiddeti normalleştirmeye çalıştıklarını konuştuk.

Kadınların %42'si; parasının/birikiminin elinden alınması, maaşının ödememesi, çalışmasına izin verilmemesi, borçlandırılma, evin ve çocukların ihtiyaçlarının karşılanmaması, kendi borcunun

ödetilmesi, baskı yoluyla imzalatılan evlilik sözleşmesiyle haklarından feragat ettirilme, mirastan pay verilmemesi, nafaka ödenmemesi, faturaların ödenmemesi, mahkeme tarafından hükmedilen tazminatın ödenmemesi, maaş kartına el konulması, iş yerinden kovdurulma, mal kaçırılması vb. şekillerde **ekonomik şiddete** maruz kaldıklarını ifade etti.

Kadınlar sıklıkla kişisel mallarına ve birikimlerine el konulduğunu söylediler. Eşinin düğünde takılan altınların tamamını kullanarak araba aldığını ve arabayı kendi ablasının üzerine yaptığını paylaşan danışanımızla hem birikimlerine el konulması, hem de eşin mal kaçırmayla ekonomik şiddete maruz bırakıldığını konuştuk. Geçen yıla oranla artan ekonomik şiddetin, artan ekonomik krizle beraber kadınların yaşamlarını giderek zorlaştırdığına tanık olduk.

Evlilikleri boyunca çalışmasına izin vermeyen eşinin **“Sen işe girersen beni bırakırsın.”** dediğini aktaran danışanımız, maruz bırakıldığı psikolojik ve ekonomik şiddeti **“Bir tek kendisine bağımlı olmamı istiyordu.”** sözleriyle tanımladı. Kadını kendine ekonomik olarak bağımlı kılmak ve bu yolla kendisinden ayrılmasını zorlaştırmak için eşinin, pek çok erkek gibi, ekonomik şiddet uyguladığını konuştuk. Bütün bu ekonomik şiddete rağmen şiddet uygulayan eşinden boşanan danışanı maddi ihtiyaçları için SYDV, SHM ve yaşadığı şehirdeki belediyelere yönlendirdik.

Ekonomik şiddetin en yaygın biçimlerinden biri de erkeklerin nafaka ödememeleri ve ödememek için şiddet dahil çeşitli yöntemlere başvurmaları şeklinde karşımıza çıktı. Nafakaları ödemeyen danışanları icraya başvurmaları için yönlendirdik. Çocukları için nafaka alan bir danışanımız eski eşinin nafakanın kaldırılması istemiyle dava açtığını, bu durumu da **“Ödemeyeceğim artık nafaka, kendin çalış.”** sözleriyle açıkladığını aktardı. Müşterek çocuklar için olan nafaka yükümlülüğünün kadının çalışmasından ve ekonomik şartlarından bağımsız olarak, çocukların bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasına babaların da eşit şekilde katılması zorunluluğundan kaynaklanan yasal bir sorumluluk olduğunu konuştuk.

Babasına ait kumar borcunu yine babasının baskıları ve annesine şiddet uygulama riski sonucu üç buçuk yıl ödemek zorunda kalan danışan, parasının kalmadığını söylediğinde babasının bu kez de kendisi için kredi çekmesini istediğini aktardı. Danışanla, babasının borçlarını zorla ödetmesinin ve yeniden borçlandırmasının ekonomik şiddet olduğunu konuştuk.

Kadınlar sıklıkla kira ve barınma sorunundan bahsederek, erkeklerin kendilerini evden atmakla tehdit ettiklerini söylediler. Bu tehdidin, kadınların yeni bir ev kiralama ile ilgili duydukları endişe nedeniyle şiddet içeren ilişkiden çıkmalarının önünde büyük bir engel oluşturduğunu gördük. Bu tehditlere maruz kalan danışanlara 6284 sayılı Kanun kapsamında konutun kendilerine tahsisini talep etme hakları olduğu konusunda bilgi verdik.

Güncel ekonomik kriz; özellikle barınma, gıda, giyim gibi çok temel ihtiyaçlara erişimi zorlaştırdı. Evlilik birliği içerisinde ekonomik şiddete maruz kalan kadınlar, boşanma sürecinde ve boşandıktan sonra da hem çocukları hem de kendileri için mahkemelerce belirlenen nafakaları alamadıklarını aktardılar. Nafaka ödememek ya da hiç bir zaman ödemeyeceği tehdidinde bulunmak erkeklerin sıklıkla hem psikolojik hem de ekonomik şiddeti sürdürme biçimiydi.

Kadınların %23'ü; erkeklerin, taciz, cinsel istismar, cinsel ilişkiye zorlama, cinsel ilişki için rıza inşası, kürtaja izin vermeme, tecavüz, kızlık zarı diktirmeye zorlama, mastürbasyon ve porno sesine maruz bırakma, cinsel birliktelik esnasında izinsiz olarak görüntülerini çekme, hamile kalmaya zorlama, muayene esnasında taciz, fuhuşa zorlama gibi **cinsel şiddet** eylemlerine maruz bırakıldıklarını ifade ettiler.

Gebeliğini eşi izin vermediği için sonlandıramayan ve 33. haftasına gelen danışan **“Yasalar eş ne derse onu koruyor, 40 yaşında bir kadın olarak kendi bedenimle ilgili nasıl karar alamam. Annenin ruh sağlığı gerekçesiyle neden yapılmıyor? Sürekli ağlıyorum, uyuyamıyorum.”**

sözleriyle kürtaj olmak için eş izni aranmasını ve bedeni hakkında karar alamamasını eleştirdi. Kadınlar kendi bedenleri ve hayatlarına dair karar almak istediğinde şiddetin başladığını, bu şiddetin etkisiyle kendisini kötü hissetmesinin olağan olduğunu konuştuk.

Özel bir hastanede kendisini muayene eden erkek doktorun akciğerlerini dinleme bahanesi ile kendisinden izin almadan ya da haber vermeden iç çamaşırını kaldırıp dokunduğunu aktaran danışana bu gibi durumlarda faili adli makamların yanı sıra, meslek odasına şikayet edebileceğini, Türk Tabipler Birliği'ne hastane ve hekim adını bildirmenin bir alternatif olabileceğini söyledik. Bunların dışında Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi'ne (SABİM), CİMER'e ve ilgili hastanenin Hasta Hakları Birimi veya varsa Sosyal Hizmet Birimi'ne şikayetini bildirebileceğini aktardık.

Kadınların %12'si; sosyal medya hesabının kendi izni ve bilgisi olmadan kullanılması, sosyal medyadan görüntülerinin izinsiz paylaşılması, telefon şifresinin alınması, fotoğraf paylaşmaya zorlanma, telefon numarasının internet sitelerinde paylaşılması şeklinde **dijital şiddete** maruz kaldığını ifade etti. 2023 yılı başvurularında dijital şiddet oranı %4 iken, 2024 yılında bu oranın %12'ye yükselmiş olması; artan dijitalleşmeye bağlı olarak erkek şiddetinin biçim de değiştirdiğini ve şiddetin yeni kanallar aracılığıyla artarak devam ettiğini gösteriyor.

Eşinin **“Herkes kocan olduğumu görsün, bilsin.”** sözleriyle zorla kendisiyle olan fotoğraflarını sosyal medya hesabından paylaştığını aktaran danışanla dijital şiddet üzerine konuştuk ve aynı zamanda kurulan bu baskının ve kıskançlığın psikolojik şiddete de işaret ettiği bilgisini paylaştık.

Kadınların %10'u; mobil uygulamalar yoluyla nerede olduğunun takip edilmesi, istemedikleri halde iletişime zorlanma, sürekli evine/iş yerine gelinmesi, kaldığı sığınağa ulaşılması, yolda yürürken takip edilme şekillerinde **ısrarlı takibe** maruz kaldıklarını söyledi.

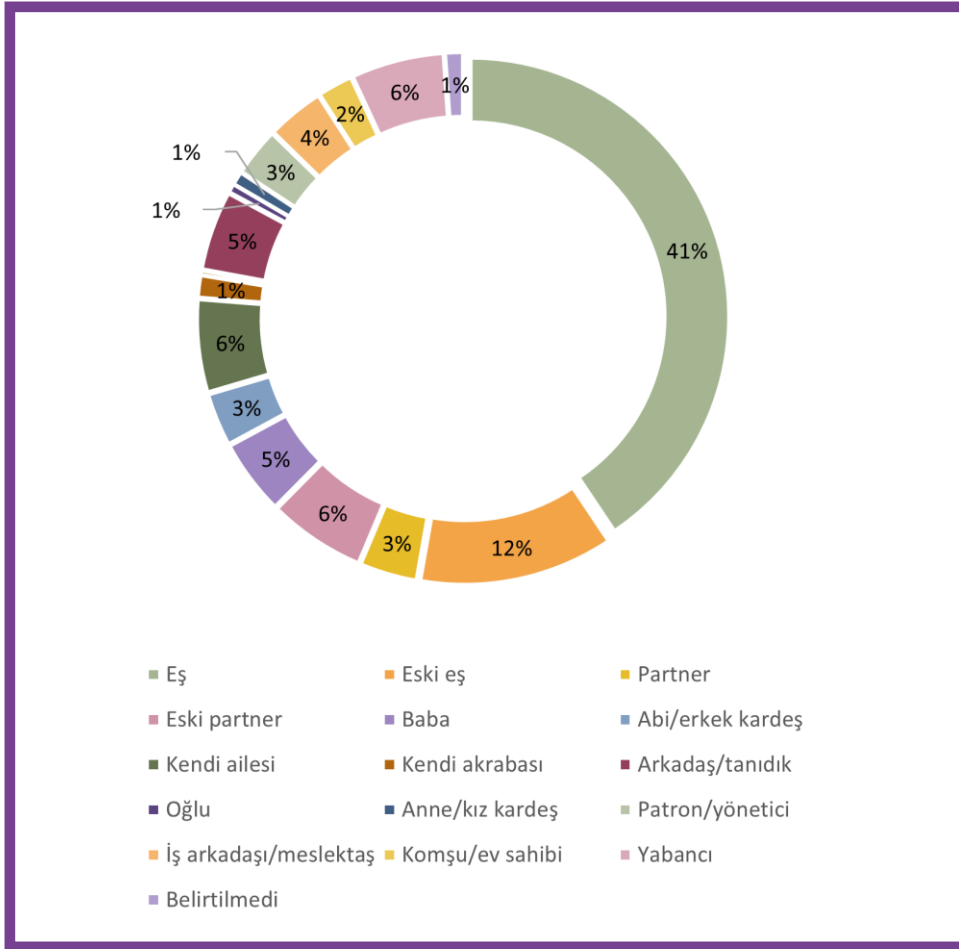
Şiddet içeren ilişkiden uzaklaşan kadınların yoğunluklu olarak ısrarlı takibe maruz kaldığını gördük. Eski eşler ve partnerler, şiddet nedeniyle ilişkilerini sonlandıran kadınlara, ayrıldıktan sonra da ısrarlı takipte bulunarak şiddet davranışlarını sürdürdüler. Eski partnerinin bir hafta boyunca sürekli apartmanın önünde gece geç saatlere kadar beklediğini anlatan danışana, ısrarlı takibin katalog suç olduğunu, bu kişiden şikayetçi olabileceğini söyledik. Aynı zamanda uzaklaştırma kararı almak için de başvurabileceğini, uzaklaştırma tedbiri ihlalinin yaptırımını olduğunu ve fail tedbiri ihlal ederse bunu bildirebileceğini aktardık.

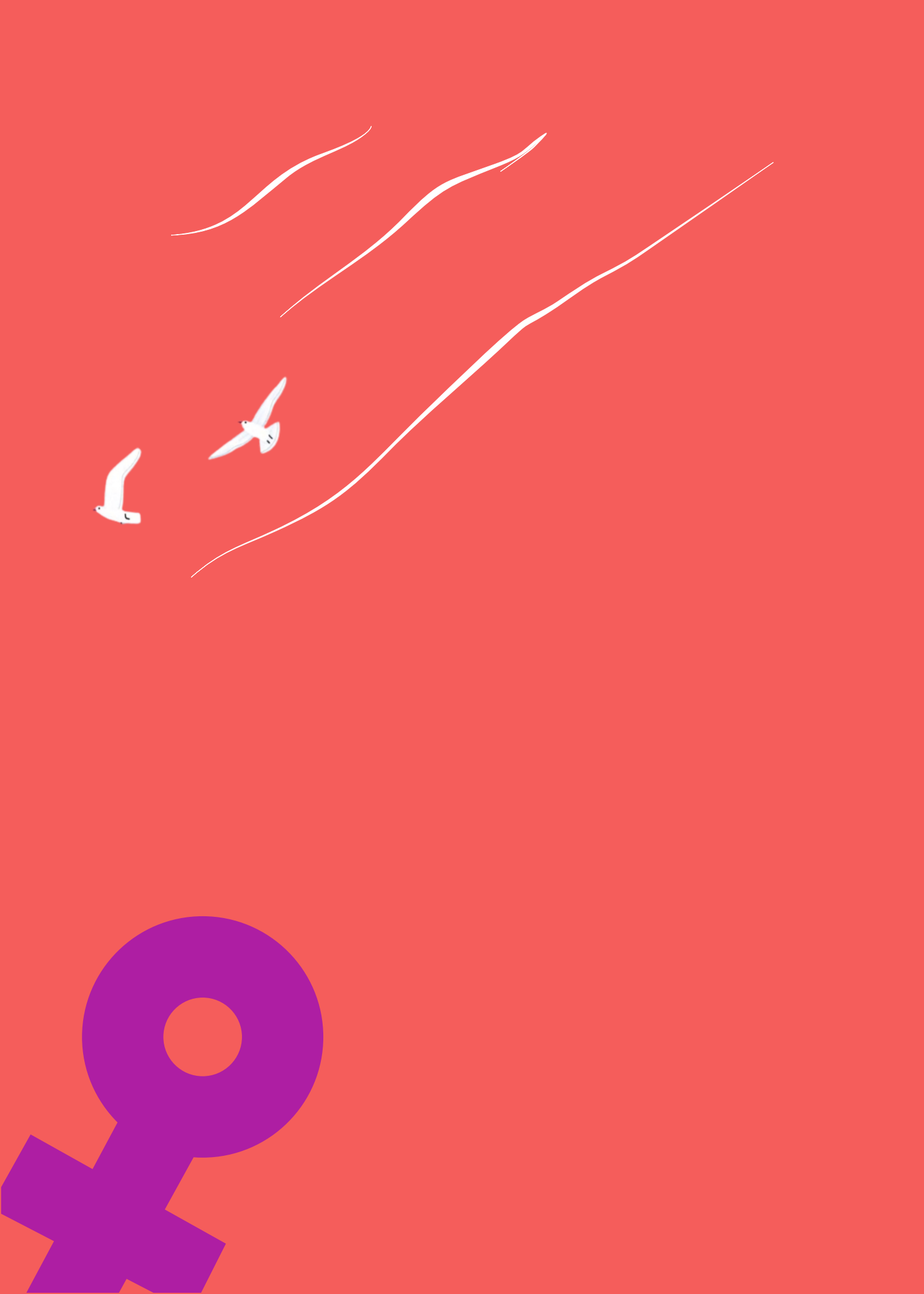
Şiddet Uygulayan Erkeklerle Dair Bilgiler

Merkezimize başvuran kadınların %41'i evli olduğu erkek tarafından şiddete maruz bırakıldığını aktardı. Şiddet uygulayanların %12'si ise, şiddetten uzaklaşmak için boşanan kadınlara şiddet uygulamaya devam eden eski eşlerdi. Kadınların %6'sı kendi ailesi, %6'sı ise eski partnerin şiddetine maruz kalmıştı. Görüştüğümüz kadınların %21'i kendilerine şiddet uygulayan erkeklerle aynı evde yaşıyordu.

Evli olduğu erkek tarafından şiddete maruz bırakılan kadınların oranı %41 iken, kadınların yalnızca %21'inin şiddet uygulayan kişiyle aynı evde yaşıyor olması, şiddet içeren ilişkilerden uzaklaşmak için verdikleri mücadeleyi gösteriyor. Henüz boşanma süreci tamamlanmadan, hatta başlamadan önce alınabilecek 6284 sayılı Kanun'un sağladığı koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanmak bu noktada daha da önem kazanıyor.

Şiddet uygulayanların %6'sı kadınların tanımadığı yabancı kişiler, %5'i baba ve yine %5'i kadınların arkadaşı/tanıdığı olan kişilerdi. Kadınların %4'ü iş arkadaşı/meslektaş, %3'ü abi/erkek kardeşi ve %3'ü patronu/yöneticisi, %2'si komşu/ev sahibi, %1'i kendi akrabası, %1'i oğlu, %1'i ise annesi/kız kardeşi tarafından şiddete maruz kalmıştı. Kadınların %1'i şiddet uygulayanın kim olduğu bilgisini görüşmeler sırasında paylaşmadı.

2 kadınların erkeklerle mücadele deneyimleri

Şiddete Maruz Bırakılan Kadınların Mücadelesinde Ailelerin Rolü

Şiddete maruz bırakılan kadınların yaşadığı ayrımcılık sadece fiziksel veya psikolojik boyutlarla sınırlı kalmıyor, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle kadınlara yüklenen bakım emeğiyle de derinleşiyor. Kadınlar yalnızca partnerlerinden gördükleri şiddetle değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında kendilerine yüklenen bakım emeği ve aile içindeki ayrımcı rollerle de mücadele etmek zorunda kalıyorlar. Kadınların aileleri, sıklıkla yaşanan şiddeti normalleştiren ve kadınları "sabretmeye" teşvik eden bir tutum sergileyerek; aynı zamanda, kadınları ücretsiz bakım emeğinin birincil sorumlusu olarak görerek, bu yükün tüm sonuçlarını kadınların omuzlarına bırakıyor.

Kadınlar, yaşadıkları fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddeti paylaşarak ailelerinden destek talep ettiklerinde **"Kocandır, olur böyle şeyler."** veya **"Biz de yaşadık, sen de idare et."** gibi ifadelerle yalnız bırakılıyor. Bu söylemler, kadınların yaşadıkları şiddeti küçümseyerek önemsizleştirmenin yanı sıra, şiddeti meşrulaştırıyor. Kadınlar yaşadıkları karşısında direnç göstererek şiddetten uzaklaşmak için plan yaptıklarındaysa, aileleri tarafından "ekonomik yük", "toplumsal rezillik" ya da "yuva yıkıcı" gibi görülerek desteklenmiyorlar. Kadınların şiddetten uzaklaşma sürecinde ailenin ve yakın çevrenin caydırıcı rolü, destekleyici mekanizmaların eksikliği ve toplumdaki ataerkil normların pekiştirilmesiyle daha da ağır bir hal alıyor.

Bakım yükü bağlamında da kadınlar, çoğunlukla aile içinde "doğal bakıcı" olarak tanımlanıyor ve bu yükümlülük toplumsal cinsiyet normlarıyla meşrulaştırılıyor. Yalnızca koca ve çocukların bakımını değil, yaşlı veya hasta aile üyelerinin bakımını da üstlenmek zorunda bırakılan kadınlar aslında hem maddi hem manevi zorluklar yaşıyor. Kadınlar, kendilerine dayatılan bu görev nedeniyle sosyal hayatlarından, bireysel hedeflerinden ve psikolojik sağlıklarından ödün vermek zorunda kalıyorlar.

85 yaşındaki annesiyle yaşayan ve onun tüm bakımını üstlenen bir kadın, babasının vefatının ardından diğer kardeşleri mirastan paylarını alırken kendi payını alamadığını aktardı. Hayattayken hastanede yatılı tedavi gören annesinin bakımı konusunda maddi olarak diğer kardeşleri tarafından desteklenmediğini, annesine 7/24 maddi ve manevi bakım vermek durumunda kaldığını, bu bakım yüküyle de hiçbir sosyal hayatının kalmadığını, annesine bakmaktan, kardeşlerinin ilgisizliğinden çok bunaldığını, bu yükü artık taşıyamadığını görüşmelerimizde bize aktardı. **"Artık tükendim. Herkesten, her şeyden uzaklaşmak istiyorum, kimse bana ulaşmasın istiyorum. Şöyle bir yatmak, bir hafta kalkmamak istiyorum."** diyerek içinde bulunduğu duyguları dile getirdi.

Toplumda kadınlara yüklenen bakım emeği, onların hem ekonomik hem de sosyal anlamda güçlenmelerinin önündeki önemli engellerden biri. Kadınlar, bu yük nedeniyle yalnız bırakıldıklarında, şiddetten uzaklaşma mücadeleleri daha da karmaşık bir hal alıyor ve destek mekanizmalarına erişimleri zorlaşıyor. Bu noktada, yalnızca kadınların güçlenmesini hedefleyen politikalar değil, aynı zamanda bakım emeğinin toplumsallaştırılmasını ve eşit paylaşımını sağlayan düzenlemeler de gerekli.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, kadınlar, şiddete maruz bırakıldıkları ilişkilerinden çıkmaya çalışırken, sıklıkla kendi kök ailelerinden de yeterli desteği alamıyorlar. Aileleri, kadınları şiddeti

kabul etmeye zorlayabiliyor, hatta şiddet uygulayan kişiyle işbirliği yapabiliyor. Bu durum, çoğunlukla kadınların çaresiz hissetmelerine, şiddeti gizlemelerine veya şiddet ortamını terk etmekte zorlanmalarına yol açıyor. Özellikle bazı aileler, kadının boşanmasını engellemeye çalışabiliyor ya da kadını suçlayarak ona baskı yapabiliyor. Bunun yanı sıra, şiddet uygulayanın ailesi de kadına karşı baskılar kurarak şiddetten uzaklaşmasını zorlaştırabiliyor. 2024 yılında yaptığımız pek çok kadının özellikle kendi anne ve babalarından duyduğu bazı cümleler şöyleydi:

“Nişan için bir sürü masraf yaptık, ayrılamazsın.”

“‘Beni rezil mi edeceksin?’ diyerek babam beni o eve geri gönderdi.”

“Şikâyetle sadece darp ettiğini söyle, tacizi-tecavüzü söylersen ben çeker giderim buradan.”

“Biz de çektik, biz de yaşadık bunları. Biraz abartıyorsun, idare et.”

Bu örnekler aslında görünümünü değiştirerek eşin/eski eşin ailesi tarafından da yoğun biçimde kadınların hayatına etki ediyor. Özellikle kadınların çocuk sahibi olması ailelerin boşanma sürecindeki tavırlarını etkileyen kritik bir unsur. Aileler, kızlarının boşanarak eve dönmelerini kabul etseler bile, torunlarının bakımını üstlenmeyi reddedebiliyor, ya da kadınların aile yanına geçmesinden sonra erkekler çocukları hem iletişim hem de tehdit aracı olarak kullanabiliyorlar. Bu durum, kadının şiddet ortamından uzaklaşmasını daha da karmaşık hale getiriyor. Eski eşe çocuğu göstermemesi ya da eski eş yanında kalan çocukla iletişim kurmaması yönünde ailelerin yaptığı baskılar kadınların kararlarını önemli ölçüde etkiliyor.

“Abimin her zaman yaptığı şey yenge, ne gerek vardı şikâyet etmeye? Yuvanı yıkma, hem çocuklar var belki barışırsınız, geri dönersin.” “Ayıp değil mi darp raporu alıyorsun, ileride çocukların karşısına çıkar bu rapor, okul hayatlarını etkiler.” şeklindeki cümleler ise, eski eş ailelerinin sıklıkla sarf ettiği şiddeti kanıksama ve onaylama örneklerinden yalnızca birkaçı. Bu yaklaşım kadınların toplumsal beklentilere uygun davranması ve evden çıkmayı “göze almaması” için eşlerinin aileleri tarafından uygulanan bir baskı biçimi. Bu baskıya rağmen kadınlar, benzeri pek çok şeyi duyarak şiddet ortamından uzaklaşmayı “göze alıyorlar”. Dayanışma kurduğumuz A. yaşamı için bu kararı nasıl göze aldığını şöyle paylaştı: ***“Biliyor musunuz ben o eve geri dönersem sağ çıkmam. Ya o beni öldürür ya da ben onu. Ben ölmek ya da öldürmek istemiyorum. Sadece hayatımdan gitmesini ve yaşamayı istiyorum.”***

Öte yandan, bazı aile üyeleri kadınlara farklı şekillerde destek sunarak, şiddetten uzaklaşma sürecini hızlandırmakta rol oynayabiliyor. Maddi destek sağlamak, bir süreliğine evini açmak, çocuklarının okul ya da sağlık ihtiyaçlarını takip etmesinde yalnızca maddi açıdan değil organizasyonel olarak da dayanışma kurmak, çocukları okuldan almak, okula bırakmak gibi katkılarla kadınların adliyeye gitme, iş bulma gibi işleri takip etmesi konusunda zaman yaratmak gibi fiziki desteklerin yanı sıra; yaşadığı zorlukları anlatması için alan açarak, dinleyerek, duygularını anladığını göstererek psikolojik dayanıklılığına destek sağlayan aile üyeleri, kadınların bağımsız bir yaşam kurmasına ve şiddet ortamından çıkmasına yardımcı olabiliyorlar. Kadınlar ailelerinden destek gördüklerini hissettiklerinde daha cesaretli davranabildiklerini ve ilişkilerini bitirmeye daha kolay karar verebildiklerini paylaşıyorlar.

Sonuç olarak, kadınların şiddetten uzaklaşma süreçlerinde, ailelerinin tutumu büyük bir rol oynuyor. Ailelerin kadına karşı tutumları, şiddetten çıkmanın ne kadar kolay ya da zor olacağı konusunda belirleyici bir etken olabiliyor.

Özgüven Kaybı

Kadınlar, şiddetin sürekli bir tehdit unsuru olarak var olduğu ortamlarda özgüven kaybı yaşıyor. Özgüven kaybı, kadınların maruz bırakıldıkları şiddetin doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkabilir ve travmanın etkisiyle daha da derinleşebilir. Kadınlar, şiddet döngüsünde sürekli olarak

küçümsenip değersizleştirildiklerinde, kendi yetkinliklerinden ve becerilerinden şüphe duymaya başlayabilirler. Bu durum, kişisel ve sosyal alanlarda kendilerini etkisiz hissetmelerine yol açabilir.

Örneğin, danışanımız A.'nın **"Zekam azaldı, kendime güvenim kalmadı. Sürekli diken üstünde yaşamak beni tüketti, hep tedirginlik, hep endişe."** ifadeleri, travmatik deneyimlerin özgüveni nasıl zedelediğini açıkça gösteriyor. Bu süreç, kadınların gündelik yaşam becerilerini de etkiliyor, destek arayışında da yalnız hareket etmeyi, karar verme sürecini zorlaştırıyor. Bunu sıklıkla kadınların görüşmelerde **"Siz olsanız ne yapardınız?"** sorularıyla da görüyoruz. Çoğu zaman kadınlar karar almakta güçlük yaşadıkları için onay ya da net cevaplar bekledikleri bir ruh halinde olabiliyorlar.

Sürekli eleştirilme ve küçümsenme ile psikolojik şiddete maruz kalmak, kadınların kendi yetkinliklerini sorgulamalarına neden oluyor ve iş hayatında, sosyal ilişkilerde ve destek arama davranışlarında çekimserlik göstermelerine yol açıyor.

Kendini Sorgulama ve Manipülasyonun Etkileri

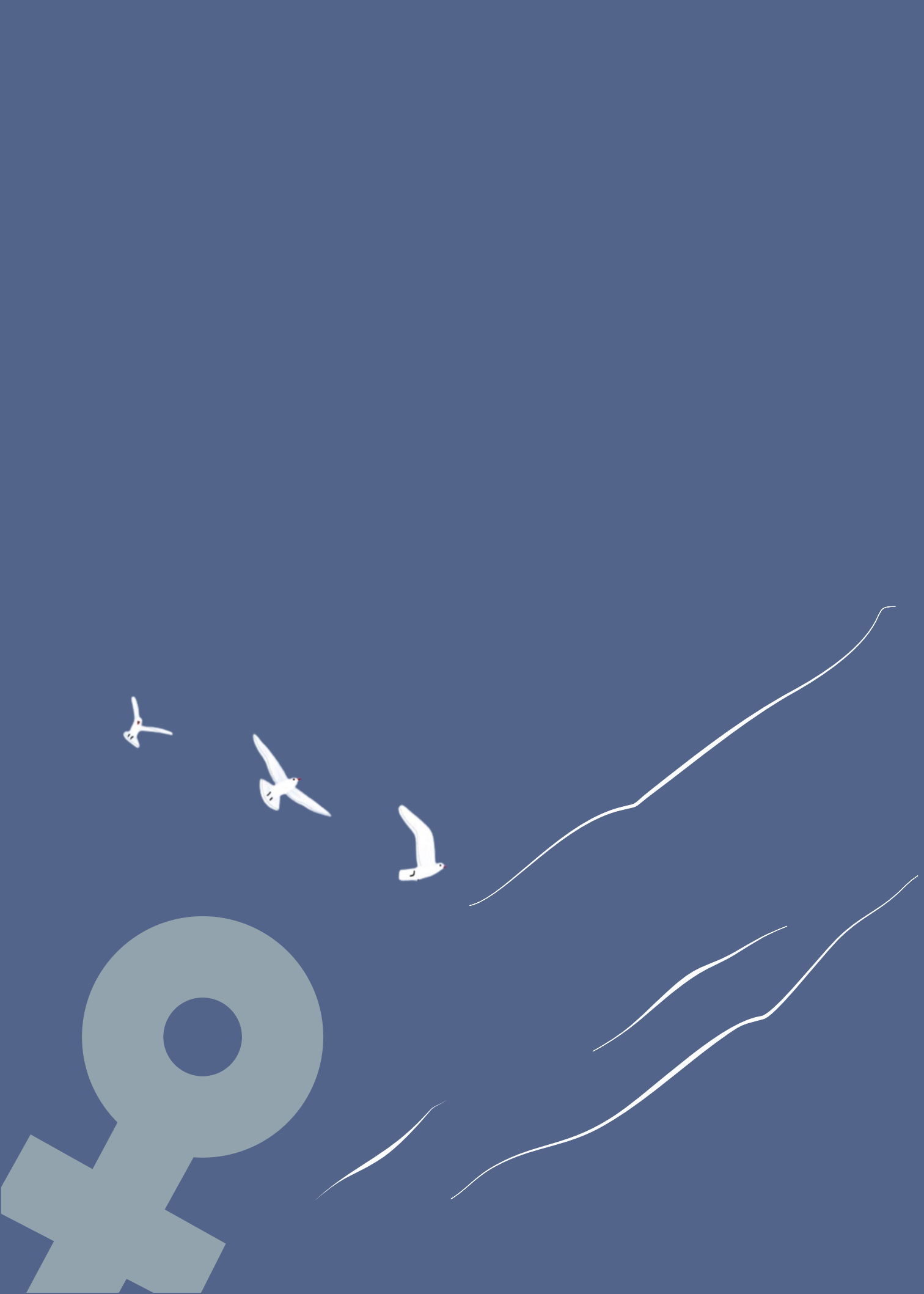
Manipülasyonun etkileri travmanın kadınlar üzerindeki psikolojik sonuçlarıyla bağdaştırılabilir. Manipülasyon, kadınların gerçeklik algısını bozarak sürekli bir güvensizlik ve korku hali yaratıyor. Bu durum, kadınların kendi hissettiklerini ve yaşadıklarını sorgulamalarına neden oluyor ve bununla birlikte travmanın etkisi derinleşiyor. Kadınlarla dayanışmayı sürdürürken sosyal çalışma görüşmelerinde manipülasyonun etkilerini daha çok kadınların kendisinden şüphe etmelerine dair paylaşımlarıyla görüyoruz. Örneğin danışanımız Z. bu durumu **"Beni manipüle ediyor, olayları hatırlayıp hatırlamadığımdan bile emin olamıyorum."** diyerek paylaştı.

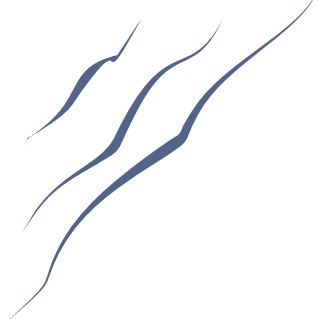
Benzer şekilde evli olduğu erkeğin uyuşturucu kullanımı nedeniyle evin içerisinde bağımlılıkla bağlantılı sorunlar yaşayan S., bunu konuşmaya çalıştığında eşinin **"Sen psikiyatrik ilaçlar kullandığın için kafanda kuruyorsun."** sözleriyle kendisini suçladığını ve böylece kendisi için destek alma sürecinin dahi yine kendisine karşı bir eksiklik/yanlışlık olarak lanse edildiğini aktardı.

Kendini Suçlama ve Toplumsal Baskı

Kendini suçlama duygusu, kadınların maruz bırakıldıkları şiddeti içselleştirmelerine yol açıyor. Bu durum aslında toplumsal normların kadınlara yüklediği "sorumlu olma" ve "katlanma" baskısından kaynaklanabiliyor. Görüşmelerde sıklıkla kadınların maruz kaldıkları şiddetin bir sebebi olarak kendi davranışlarını anlattığına tanıklık ediyoruz. Partnerinin sıklıkla suçlayıcı söz ve davranışlarıyla psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar çoğu zaman bu durumu **"Ben de çok tahrik ediyorum onu galiba."** diyerek aktarıyor, ya da tersine **"Nasıl böyle tepki veremedim, neden hiç konuşmadım hiçbir şey söyleyemedim?"** diyerek aslında yaşadığı donma tepkisini kendilerini suçlama eğilimi ile dile getiriyorlar.

Dayanışma kurduğumuz T. bir süredir şiddet yaşadığı ve ayrılmayı planladığı partnerinden hamile olduğunu öğrendiğinde yoğun bir suçluluk duygusu yaşadığını paylaştı. İlişkisindeki zorlukların, doğarsa bebeğe de yansıtacağını düşündüğünden ve bunun sorumluluğunu almak istemediğinden kürtaja karar verdiğini; ancak ailesinden bir yakını ile bu durumu paylaştığında **"Kolu bacağı bile oluşmuştur aldırma, günah. Doğur, bakarız biz."** dediğini paylaştı. Ailesi ve arkadaşlarından, bebeği aldirmaması ve bu kararı bebeğin babasıyla birlikte vermesi konusunda baskı gören T. **"Herkesin benim bedenim hakkında bir sözü var, kimse sen ne istiyorsun demiyor. Kutsal aileye tapıyor herkes."** diyerek; hem hamileliği hem de kendi kararlarını uygulama konusunda kendi duygularının yanı sıra toplumsal baskının da etkisiyle zorluklar yaşadığını, bu durumun da hissettiği suçluluk duygusunu sürekli biçimde etkilediğini ve karar vermesini zorlaştırdığını görüşmelerde paylaştı.

3 kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmaları

Kadın Danışma Merkezimize Ulaşmadan Önceki Başvurular

Kolluk Birimleri

Geçmiş yıllardaki faaliyet raporlarımızdaki verilerle benzer şekilde, 2024 yılında da şiddetle mücadele mekanizmaları arasında kolluk birimleri en çok sorun yaşanan mekanizma olarak karşımıza çıktı. Kadınlar başvurdukları kolluk biriminde personelin şikayetlerini işleme almadığını, şikayet başvurusu yapmaya gelen kadını şiddet uygulayan ile barıştırmaya yönelik söylemlerle şikayetten vazgeçirmeye çalıştıklarını, yanlış ve eksik bilgiler ile yönlendirme yaptıklarını, uzaklaştırma kararının ihlalinin bildirildiği durumlarda ise görevlerini yerine getirmediklerini aktardılar.

Eşi tarafından şiddete maruz bırakılan bir kadının çağrısıyla eve gelen polislerin **“Aile içi mesele, bir şey yapamayız.”** diyerek evi terk ettiklerini, komşusundan psikolojik şiddet gören bir başka kadın ise **“Bir şey yapmamış ki adam, sağlamsınız.”** tepkisi ile karşılaştığını ve bir işlem yapılmadığını dile getirdi. Tam da bu deneyimlerle aslında kadınların yaşadıkları şiddet karşısında hak arayışlarının karşılık bulamadığını görüyoruz. Uzaklaştırma kararının ihlalinin bildiren bir kadın **“Evinize girdi mi? Size dokundu mu? Öyle anlarda arayın bizi.”** yanıtını aldığını **“Eve girip beni öldürdükten sonra sizi nasıl arayabilirim?”** isyanıyla aktardı. Danışan ile sürdürdüğümüz görüşmeler boyunca, yaşadığı erkek şiddetini derinlemesine konuştuk. Hukuki destek sürecinde, bu gibi durumlarla karşılaştığımızda ne yapabileceğimizi, şiddetten korunmak için nasıl önlemler alabileceğimizi konuşarak kadınlarla dayanışma yöntemleri geliştiriyor, kollukta karşılaşılma ihtimali olan bu olumsuz yaklaşımlara karşı haklarımızı savunmak konusunda nasıl ısrarcı olabileceğimizi birlikte konuşuyoruz.

Benzer şekilde 6284 sayılı Kanun kapsamında verilmiş uzaklaştırma kararları ile diğer tedbirlerin ihlal edildiğini bildiren birçok kadından mahkemelerin zorlama hapsi kararı vermediğini sık sık duyduk. Uzaklaştırma kararının birden fazla kez ihlal edilmesi durumunda dahi kadınların can güvenliği riskinin görmezden gelindiğini, bu kaygının da yasalara ve uygulamalara karşı güvensizlik olarak sonuçlandığını görüyoruz.

Arkadaşının kendisine uyguladığı şiddet nedeniyle 155'i arayan bir kadın, gelen polislerin şiddeti uygulayan ile kendisini aynı araçta karakola götürdüğünü ve **“Alkollüsün, bu şekilde ifadeni alamam cumartesi günü ayık gel ifadeni vermek için.”** bahanesiyle ifadesinin alınmadığını aktardı. Şiddet uygulayan ile aynı araçta karakola götürülmesinin, ifadesinin alınmamasının

yanlış uygulama olduğunu aktardık ve başvurabileceği diğer mekanizmalara yönlendirdik. Polis memurlarının vazgeçirme çabaları ile karşılaşan kadınlar, şiddete dair beyanlarının **“Bu mesafede bir şey yok, fazla yaklaşmamış”, “E ne yapalım şimdi, bir şey yapmamış ki adam, sağlamsınız. Çok istiyorsanız karakola gelip şikayetçi olun.”, “Bak bir ailenin dağılmasına sebep olacaksın, emin misin?”, “Şikayetçi olma, olursan daha çok kızdırırsın belki...”** ve benzeri söylemlerle kolluk kuvvetleri tarafından maruz dikkate alınmadığını paylaştılar. Kadınların beyanlarının dikkate alınmayıp şikayetlerinin işleme konulmaması, aslında şiddetin kolluk tarafından önemli-önemsiz şeklinde derecelendirildiği anlamına geliyor. Ancak biliyoruz ki tüm şiddet türleri aynı oranda ciddiye alınmayı gerektiriyor. Bu yaklaşım, şiddetle mücadele mekanizmalarında ilk başvuru noktası olan kolluk kuvvetlerine karşı kadınların güvensizlik duymasına ve şiddetle mücadele konusunda umutsuzluk yaşamalarına yol açıyor. Kadınlar bu düşüncelerini **“Polisler de erkeklerden yana.”** diyerek tarifliyorlar. Bu tür söylemlerle karşılaşan kadınların kimisi o esnada başvuru yapmaktan vazgeçtiğini söylerken, kimisi de öfkeli olduğunu dile getirdi. Bunların tamamen kadınları caydırmaya ve yasal haklarından vazgeçirmeye yönelik ataerkil söylemler olduğunu, hiçbir meslek elemanının kadının beyanı ve isteği hakkında fikir belirtme ya da yönlendirme yapma yetkisi olmadığını biliyor; ancak çok kritik olan ilk başvuru noktalarında bu söylemlere maruz bırakılan kadınların cesaretlerinin kırılarak şiddetle mücadeleden vazgeçebildiklerini görüyoruz.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri şiddetle mücadelede koordinasyonu sağlamakla yükümlü temel mekanizma olarak tanımlanabilir. 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı olan kadınların takip ve işlemlerinin yapılması, şiddete karşı önleyici çalışmaları sürdürmek, kadınların ihtiyaç duydukları psiko-sosyal desteklere olanak sağlamak, şiddet sonrası sığınağa ulaşmak isteyen kadınların sığınak kabullerini gerçekleştirmek ve sığınak çalışmasını sürdürmek ŞÖNİM'in koordinasyon sorumluluğundadır. Ancak bu yıl da önceki yıllarla benzer şekilde kadınlar sığınakların işleyişinde deneyimledikleri sorunları dile getirdiler. Kadınların ve çocuklarının temel besin, ilaç gibi ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması, kreş desteği, psikolojik destek, hobi ve meslek kursları gibi desteklerin her sığınakta aynı şekilde sağlanmaması; fiziksel koşulların yetersizliğinin yanı sıra sıklıkla sığınak çalışanları tarafından da özensiz ve etiketleyici bir yaklaşımla karşı karşıya kalınması, giriş-çıkış kuralları konusunda çok katı davranılması ve bunun iş aramayı, işini devam ettirmeyi ve sosyalleşmeyi olumsuz etkilemesi en sık paylaşılan sorunlar olarak karşımıza çıktı.

Yaşadığı şehirden çocuğu ile ayrılarak başka bir şehirde sığınağa yerleşen bir kadın sığınak deneyimini **“Sığınaktaki koşullar ve personelin davranışları çok kötüydü. Hiçbir destek verilmedi, çocuğumun ilaçları karşılanmadı.”** şeklinde aktardı. Sığınakta 6 ay kaldıktan sonra güvenlik tehlikesi devam etmesine rağmen yalnızca ayrılması gerektiğinin kendisine söylendiğini aktardı. Görüşmelerimizde, aslında kaldığı süre boyunca ve ihtiyaca bağlı olarak sığınaktan ayrılma aşamasında sağlanan nakdi desteğe erişemediğini öğrendiğimiz danışanımızı, bu destekleri alabilmesi amacıyla ŞÖNİM ve Valilik ile görüşmesi konusunda yönlendirdik. ŞÖNİM'in neresi/nerede olduğu ve ne gibi destekler sağladığı konusu başta olmak üzere, kadınların, sıklıkla ŞÖNİM'in sağladığı desteklere dair eksik bilgiye sahip olduklarını gördük.

Sığınaklardaki olumsuz koşulları sığınak deneyimi olan kadınların yanı sıra, farklı meslek elemanları da dile getiriyor. Sığınak ile ilgili bilgi edinmek isteyen bir kadın bulunduğu şehirdeki ŞÖNİM'i aradığında **“Sığınak bir nevi cezaevi, sana uygun değil.”** denildiğini aktardı. Başka bir kadın daha önce sığınak deneyimi olan arkadaşlarından koşullarının kötü olduğunu duyduğunu, bir başka kadın ise internette okuduğu tüm yorumların çok olumsuz ve korkutucu olduğunu paylaştı.

Sığınaklarda gizlilik ve güvenliğinin sağlanabilmesi ve toplu yaşamın düzenlenmesi amacıyla belli kuralların uygulandığını aktardığımız bir danışanımız **“Kadınlar evlerinde baskı gördüğünü için kaçıyor zaten, orda da aynı şey olacaksa ne anlamı var?”** şeklinde tepki gösterdi.

Kuralların varlığını duymak kadınlarda olumsuz bir izlenim ve sığınaklara karşı çekince yaratabiliyor. Elbette temel mücadelemiz kadınların kendilerini özgür ve güvende hissedebilecekleri alanlarda olmaları. Bu amaçla görüşmelerde sığınakların nasıl bir anlamı olduğunu konuşuyoruz. Çoğu zaman sığınağın kadınlar için şiddet ortamından uzaklaşma, soluklanma, kendini dinleme ve dinlenme için bir basamak olduğunu, sığınakta kendisi ve çocukları için aldığı desteklerle şiddetten uzaklaşan pek çok kadın olduğunu biliyoruz. Sığınakların, kadınların taleplerini ve beklentilerini ortaya koyabildiği ve güçlendirici şekilde desteklendiği mekanizmalara dönüşmesi bu yapıları adım adım dönüştürecek örgütlü kadın mücadelesiyle mümkün.

ŞÖNİM çalışanlarına sığınak bilgisi almak için ulaşan bir kadın, personelden destek göremediğini, başvuruda bulunmak istediği bölgenin kapasitesinin dolu olduğunu, önceliklerinin şiddete maruz kalan kadınlar olduğunun kendisine söylendiğini ve ayrıca **“Küçük çocuğun olduğu için ona bakman gerekir, çalışamazsın.”** söylemi ile karşılaştığını aktardı. ŞÖNİM ile bağlantı kurarak koşulları sorduk, kadın ile ŞÖNİM arasındaki yanlış yönlendirmenin giderilmesini sağlayarak destek alabileceği diğer kurumlar hakkında bilgilendirme yaptık.

Yaptığımız görüşmelerde, sığınakların adresi gizli kurumlar olmasına rağmen, şiddet uygulayanın çeşitli yöntemlerle sığınakta kalan kadına ulaştığı durumlar ile karşılaştık. Bu danışanların yerleri ifşa oldukça şehir değiştirerek yeniden bir hayat kurma yolunda verdikleri mücadelelere tanıklık ettik. Kadınların bizlere de ilham veren şiddetten kurtulma mücadelelerinin ne kadar büyük olduğunu biliyoruz. Ancak kadınlarının güçlerinin çoğunu sürekli gizliliklerini ve güvenliklerini korumak adına şehir değiştirerek, yeniden düzen kurmaya harcamalarının yaşamlarını ne kadar zorlaştırdığını da görüyoruz. Bu durumun büyük bir gizlilik ve can güvenliği ihlali olduğunu her fırsatta ifade ediyoruz.

Adli Birimler

Kadınların şiddetle mücadele mekanizmalarında yaşadığı zorlukların adli birimlerde de sürdüğünü gördük. Cinsiyetçi söylemlerin karar vericiler tarafından kullanılması, tekrarlanması veya onaylanması, kadınların adalete ve haklara erişimde güçsüzleştirici tutum ve söylemlerle karşılaşmaları şeklindeki kötü örnekler sıkça karşımıza çıktı. İşlemlerin yavaş ilerlemesinin güvenlik riski olan kadınlar açısından failleri cesaretlendirerek riski arttırdığını gördük. İdari personelin kadınların haklarını yok saymaları, işlem yapmayı reddetmeleri sıkça karşılaşılan durumlardı. Kadınlar haklarına ilişkin olarak ilgili meslek elemanları tarafından eksik/yanlış yönlendirildiklerini aktardılar. Tüm bunların yanında sıkça karşılaşılan bir diğer sorun ise kadınların maruz kaldıkları şiddetin aynı zamanda çoğunlukla tek tanığı oldukları dikkate alınmadan, beyanlarının içeriği ve olayların oluş şekli gözetilmeden, “delil yetersizliği” gerekçesiyle şiddetin cezasız kalmasıdır.

Kadınların şiddetle mücadele öykülerinde kilit önemi olan ceza/yaptırım konusunda güçsüzleştirildiklerine, vazgeçirilmeye çalışıldıklarına sıkça rastladık. Örneğin babasından fiziksel şiddet gören bir kadın, hakim karşısına çıktığında hakim **“Baban 70 yaşında, sen uzun boylu bir kadınsın, neden yardım istemedin, neden karşı koymadın?”** söylemiyle karşılaştığını aktardı. Aynı şekilde bir kadın şiddetten kurtulmak için şikayetçi olduğunda failin tutuksuz yargılandığını ve savcının **“Sen de erkeklik gururuna küfretmişsin adamın.”** diyerek şiddete hak

verdiğini aktardı. Birçok kadın; uzlaştırmacı, avukat gibi meslek elemanlarının, haklarına ilişkin doğru bilgiyi kendilerine vermek ile yükümlü olmalarına karşın, yetkilerini aşarak **“boşuna uğraşıyorsun, yanına kalacak...”** gibi söylemlerle caydırıcı bir rol oynadıklarını aktardı. Tüm bunlar kadınları şiddetle mücadelede güçsüzleştiren etkenlerdir. Kadınlar bu söylem ve tutumlar karşısında haklı olarak öfkeye ve umutsuzluğa kapılıyorlar, şiddetin yanı sıra bir de bununla başa çıkmaya çalışıyorlar. Kadınlarla ataerkinin yalnızca bireysel tutum ve davranışlardan ibaret olmayıp, bir sistem olduğunu konuştuk ve güçlenme odaklı görüşmeler yaparak haklarına ve başvurabilecekleri mekanizmalara dair bilgi aktardık.

Kadınlar hem kolluk personeli hem de idari personel tarafından görmezden gelindiklerini ve bir desteğe ulaşamadıklarını sıkça aktardılar. Tüm birimlere başvuran bir kadın **“aile içi kavga”** olması sebebiyle şikayetin işleme alınmadığını ve dilekçesinin memur tarafından kabul edilmediğini aktardı. Gizlilik kararı bulunan bir kadın, gizlilik kararının uzatılması amacıyla Aile Mahkemesi'ne ulaştığında farklı birimlere gönderilerek dilekçesinin işleme alınmadığını ve bu süre zarfında gizlilik kararının süresinin dolduğunu aktardı. Adli yardımdan avukat talep eden bir kadın ise 2 ay geçmesine rağmen yanıt alamadığını aktardı. Tüm bu deneyimler birçok hakkın ihlalinin içeriyor. Oysaki 6284 sayılı Kanun özellikle ev içi şiddeti önlemeye yönelik olup, sadece kadının beyanı üzerine işlem yapılması gerekiyor. Dilekçe vermek anayasa ile korunan bir haktır ve verilen dilekçeye en geç otuz gün içerisinde cevap verilmesi zorunludur. Bu ve benzeri konularda gördüğümüz hak ihlalleri kadınların şiddetle mücadele ederken karşılaştığı yapısal sorunlardır.

Şiddetle mücadele mekanizmalarında görevli personelin kadınların sorularına yanıt vermede ve kadınları bilgilendirmede yetersiz olduğunu sıklıkla gördük. Güvenlik riski gerekçesiyle kimlik bilgileri değiştirilen bir kadın, kimlik bilgileri ifşa olmadan nasıl boşanma davası açacağını sorduğunda, kolluktan da adli birimlerden de net bir bilgi alamadığını aktardı. Bu durum kadının yeni bir hayat inşa etmede karşılaştığı bir başka zorluktu. Kamu kurumlarından alınamayan cevaplar kadınların sisteme olan inancını yitirmelerine sebep olurken, şiddetten uzaklaşırken güvende hissetmelerini engelliyor. Uygulamada sıkça karşılaşılan, kadınların başvuruların kabul edilmemesi, yanlış/eksik bilgi verilmesi ya da hiç bilgi verilmemesi gibi sorunlar kadınların işlemlerinin uzamasına, giderek artan ve karmaşık hale gelen prosedür dolayısıyla yılgınlığa kapılmalarına, bu başvuruları devam ettirme kararlılıklarının olumsuz etkilenmesine ve şiddet riskinin sürmesine neden oluyor.

İdari Birimler

Kadınların şiddetle mücadelede sıklıkla başvurdukları mekanizmalardan olan idari birimler SYDV, Kaymakamlık, Valilik, SHM, CİMER, ASHB, 183, bakanlıklar olarak sıralanabilir. Geçmiş raporlarımızda yer alan verilerde olduğu gibi, güncel verilerimiz de idari birimlerdeki uygulamaların bir standardının olmadığını gösteriyor.

Eşinden ve eşinin ailesinden şiddet gören bir kadın, şehir değiştirmek için gerekli yol ücretini SYDV'ye başvurup karşılanmasını talep ettiğinde **“Her gelen şiddet mağduruyum diyor, var mı elinizde mahkeme belgesi?”** tepkisiyle karşılaştığını aktardı. Kadınların önleyici ve koruyucu tedbirlerden yararlanmak için şiddeti kanıtlamak zorunda olmadıkları 6284 sayılı Kanun'da açıkça belirtildiği halde, kadınların ihtiyaçlarını görmeyen ve şiddet beyanını yok sayan uygulama pratiklerini sıklıkla görüyoruz. Bu durumu yaşayan pek çok kadınla hem SYDV konusunda ne yapılabileceğini hem de diğer mekanizmalara nasıl erişilebileceğini konuşuyoruz. Sadece yöntemlere değil; bu kurumlarda karşılaşacağımız engellere ve kadınları şiddetle mücadelede desteksiz bırakan bakış açısına karşı kararlı, talepkar ve ısrarcı olma konusunda birbirimizi güçlendirmeye de odaklanıyoruz.

Kadınlar, destek taleplerinin kimi zaman reddedildiğini, SYDV'den destek aldıkları durumlarda da alınan desteklerin yetersiz olduğunu aktararak aynı/nakdi destek talebiyle Vakfımıza ulaşıyorlar. Şiddetten uzaklaşmanın engellerinden biri olarak karşımıza çıkan ekonomik koşullar, aynı zamanda kadınların yeni bir yaşam inşa etmelerini de engelliyor. SYDV'den ve belediyelerden sağlanan çeşitli desteklerin yetersiz ve sınırlı olması, güçlenme odaklı olmaması, tek seferlik tanımlanan desteklerin bir düzen kurana kadar sürdürülmemesi gibi uygulamaların, kadınlar ve çocukları için tek “çarenin” sığınak olduğu düşüncesine yol açtığını bize ulaşan kadınların aktarımlarından görüyoruz.

Resmi olarak evli görünen bir kadın SHM'nin desteklerinden yararlanamadığını aktardı. Benzer şekilde eşinden şiddet sebebiyle boşanmak isteyen bir kadın 6284 sayılı Kanun kapsamında aile konutu şerhi koydurma talebinin reddedildiğini, ikamet edilen evin taraflardan ikisinin de üstüne kayıtlı olmaması durumunda bu işlemin yapılmadığını aktardı. Sistemin yarattığı bu boşluklar şiddet faili erkeklerin elini güçlendiren sonuçlar doğurabiliyor. Kadınlardan sık sık yaşadıkları evin tapu kaydının eşin ailesi veya akrabalarının üzerine yapıldığını duyuyoruz. Bu yöntemler, şiddetten uzaklaşma planları yaparken kadınların hak kaybı yaşamasına neden oluyor. Her kadın kendi biricik deneyimiyle şiddet içeren ortamdan uzaklaşmaya çalışırken, bütüncül olmayan ve kadından yana olmayan bakış sebebiyle destek sisteminin dışarısında kalabiliyor.

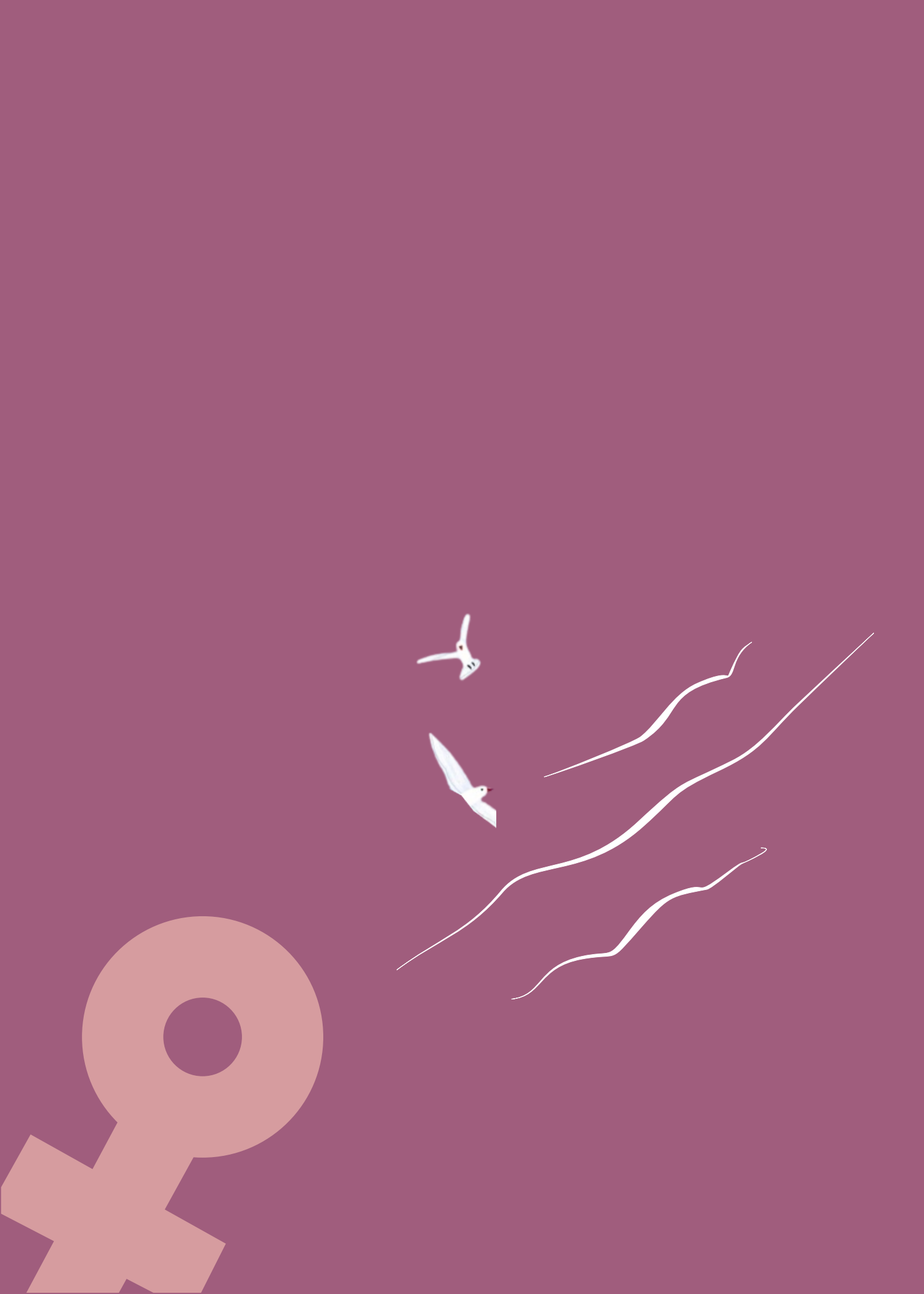
Sağlık Kurumları

Kadınlar maruz bırakıldıkları şiddet sonrasında tedavi edilmek, psikolojik destek ve/veya darp raporu alabilmek için sağlık kurumlarına başvurabiliyor.

Bir sağlık kurumundaki muayenesi sırasında tacize maruz kalan danışanımız, kendisine şiddet uygulayan hekimi hastanenin hasta hakları birimine dilekçe ile şikayet ettiğini ancak sonuç alamadığını, Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi'ne e-mail yolu ile şikayetini ilettiğinde **“doktorların farklı şekillerde muayene edebildiği, taciz olmadığı”** şeklinde yanıt verildiğini aktardı. Kadınların şiddeti net bir şekilde tanımlayarak mücadeleye başladığı durumlarda suçlanan kişi ve kurumların şiddeti görmezden gelme ve normalleştirme eğiliminde olduklarını sıklıkla görüyoruz.

Fiziksel şiddet sonrası darp raporu almaya giden bir kadın, morluklarının darp raporu almak için yeterli olmadığı gerekçesiyle rapor verilmediğini aktardı. Hastanelerdeki uygulamaların belli bir standardının olmaması ve fiziksel şiddetin ispatı için darp raporu almalarının hekimlerin inisiyatifine bırakılması, kadınların şiddetle mücadelede zaman zaman umutsuzluğa kapılmalarına sebep oluyor. Bu süreçte hastane çalışanlarından destek alamayan ve aksine şiddeti önemsizleştiren personelle karşılaşan kadınların aktarımından yola çıkarak, şiddetle mücadelede engellerden birinin de sağlık hizmetlerindeki tutumlar olduğunu gördük.

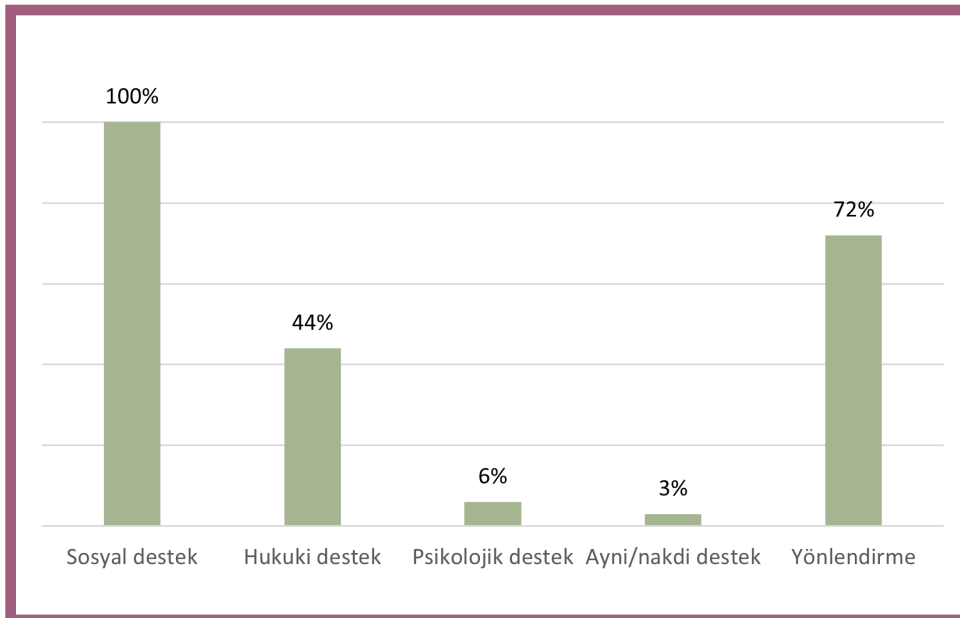
Yaşanan şiddetin psikolojik etkileri üzerine destek için psikolog, psikiyatrist gibi uzmanlara ulaşan kadınların aktarımları da farklı olmadı. Sağlık Bakanlığı'na bağlı Kanseri Erken Teşhis Tarama ve Eğitim Merkezi'nin (KETEM) psikolojik desteğinden yararlanan bir kadın olumsuz deneyimini aktardı. Yine bir devlet kurumunda psikiyatrist ile görüşen bir kadın **“Ergen misin, bu duygular olur.”** söylemi ile karşılaştığını, özel bir kurumda görüşen kadın ise terapistinin aile içi sorunları kendisine bağladığını ve eşine nasıl davranması gerektiğini anlattığını, bir başka psikiyatristin ise **“rıza vardır”** dediğini aktardı. Tüm bu aktarımlardan; şiddetle mücadelede kadınlara destek olması gereken meslek elemanlarının, kadına yönelik şiddetin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yeniden üretilmesine ve sürdürülmesine aracılık ettiğini, kadınları güçsüzleştiren kalıp söylemleri kullanmalarından anlıyoruz.

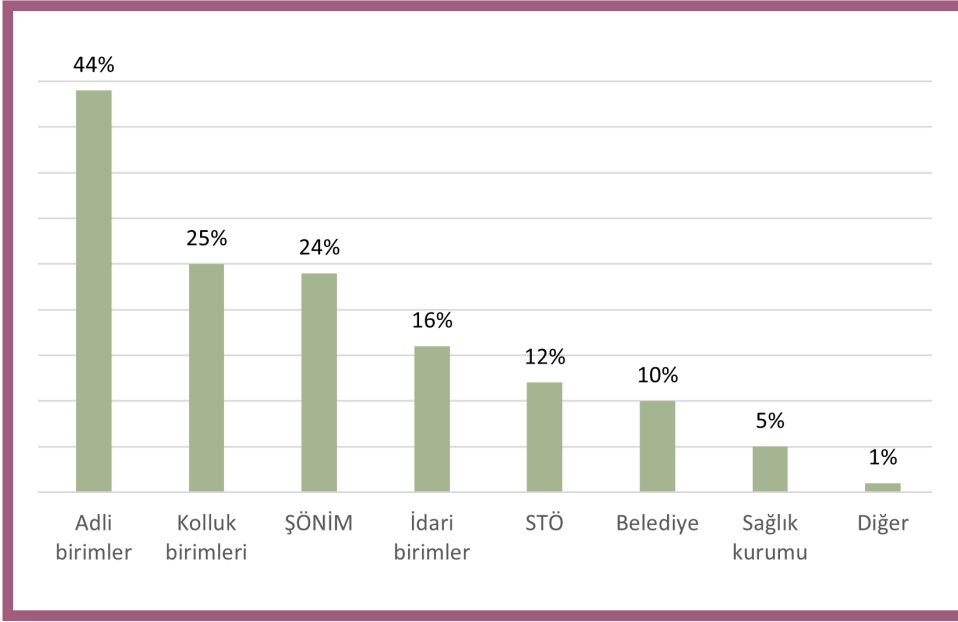

4 kadın danışma merkezi desteği

2024 yılında danışma merkezimize ulaşan kadınların **tamamına sosyal destek, %44'üne hukuki destek, %6'sına psikolojik destek, %3'üne ayni/nakdi destek** sağladık.

Dayanışma kurduğumuz kadınların %72'sini ise ihtiyaç duydukları desteklere ulaşabilecekleri, aşğıdaki tabloda detaylı olarak görülebilen, şiddetle mücadele mekanizmalarına ve kadınların ihtiyaç ve taleplerine göre sosyal yardımlara, belediyelerin ilgili birimleri gibi kamu kurumlarına yönlendirdik.

Sosyal Destek

Maruz bırakıldığımız erkek şiddetiyle mücadelede en önemli ihtiyaçlarımızdan biri sosyal destek. Bu desteği kimi zaman yakın çevremizden, ailemizden ve arkadaşlarımızdan alırken, kimi zaman da destek sunan kurum ve örgütlere başvurarak alabiliriz. Kadın Dayanışma Vakfı da bu dayanışma ağlarından biridir. Yüz yüze, telefonla ve e-posta yoluyla destek sağladığımız kadın danışma merkezimize başvuran kadınlarla ilk görüşmeyi sosyal çalışmacılar gerçekleştiriyor. Şiddete maruz bırakılan kadınlarla birebir, gizlilik esasına dayalı görüşmeler yapıyoruz. Kadınlar şiddete dair hukuki adımlar atmak, şiddet uygulayan eşlerinden boşanmak, yaşadıkları şiddeti tanımlamak, yalnızca konuşmak veya psikolojik destek almak için bize ulaşıyorlar. Görüşmelerimizde kadınların şiddetle mücadele sürecinde karşılaştıkları zorlukları, ihtiyaçlarını, ve hissettiklerini konuşarak dayanışma kuruyoruz. Aynı zamanda, şiddetle mücadele mekanizmalarındaki aksaklıkları tespit ederek izleme olanağına sahip oluyoruz. Her kadının ihtiyaçlarının biricikliğinin farkında olarak, bütüncül bir bakış açısı ile hareket ediyoruz.

Kadınlarla, yaşadıklarını ve taleplerini dinlediğimiz, ihtiyaçları ve yapmak istediklerine dair gerekli yönlendirmeleri yaptığımız görüşmeler yapıyoruz. Bazen tek bir görüşme yeterli olurken, kimi zaman kadınların ihtiyaçlarına bağlı olarak uzun zamana yayılan çok sayıda görüşme gerçekleştiriyoruz. Görüşmelerimiz bazen kadınların maruz kaldıkları şiddetin adını koymasıyla başlıyor; bazen de yaşadıklarının şiddet olduğunu ve buna karşı çıkmanın hakları olduğunu bir başkasından duyma ihtiyacı hissediyorlar. Merkezimize başvuran her kadına sosyal destek sunarken, ihtiyaç halinde hukuki ve psikolojik destek de sağlıyoruz.

Kadınlarla yaptığımız görüşmelerde onları yargılamadan dinliyor, kararlarına saygı duyuyor ve onlar adına karar vermeden, seçenekleri birlikte değerlendirerek dayanışma kuruyoruz. Danışma merkezimizde kadın dayanışmasının gücüne inanıyor ve kadından kadına edindiğimiz deneyimleri paylaşıyoruz. Erkek şiddeti karşısında yalnız olmadığımızı ve şiddetin toplumsal bir sorun olduğunu vurguluyoruz. Şiddetin hiçbir haklı sebebinin olmadığını, erkeklerin şiddet uygulamayı tercih ettiğini aktarıyoruz.

Kadınlarla yaptığımız görüşmelerin önemli bir kısmı, onların yaşadıklarını paylaşabilmesine dayanıyor. Bu görüşmelerde kadınlar çoğu zaman maruz kaldıkları şiddeti ilk kez bu kadar

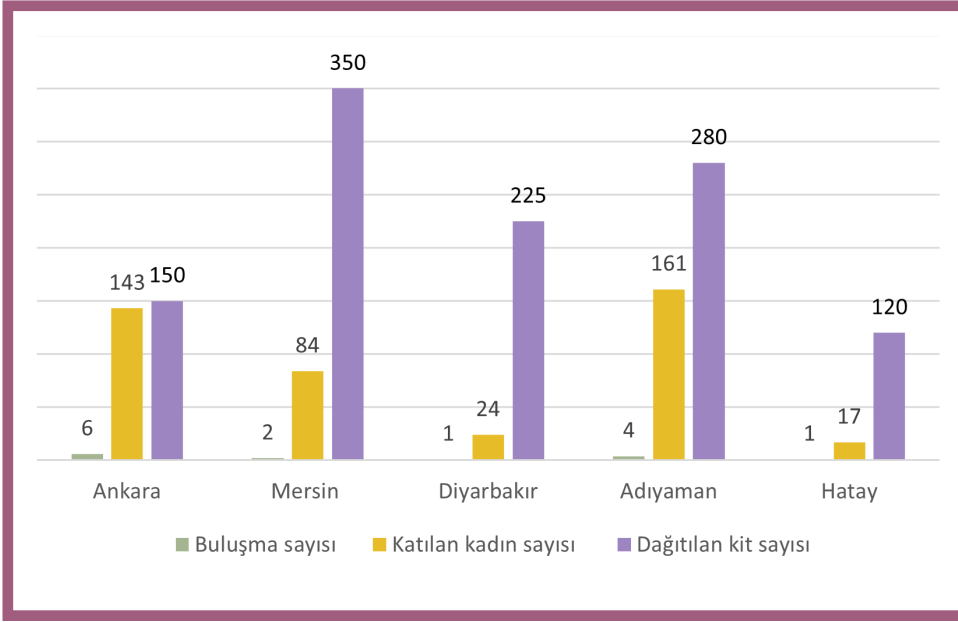

derinlemesine anlattıklarını, daha önce kimsenin kendilerini tarafsız ve ön yargısız dinlemediğini ifade ediyor. İlk kez bizimle konuştuktan sonra anlaşıldıklarını ve yalnız olmadıklarını hissettiklerini söylüyorlar. Oluşturduğumuz güvenli ortamda şiddetin etkilerini konuşmak ve yapabileceklerini değerlendirmek, kadınların sonraki adımları atmasını kolaylaştırıyor. Yürüttüğümüz sosyal çalışma içerisinde, kadınların yaşadığı şiddetin adını koymak, şiddetin kabul edilebilir olmadığını konuşmak, kurduğumuz dayanışmanın önemli bir parçası. Ayrıca, aynı danışanla devam eden uzun süreli sosyal çalışmada, bizimle başvurduğu kurumlarda karşılaştığı sorunları ve süreçteki gelişmeleri paylaşması, sonraki adımları takip etmemizi sağlıyor ve dayanışmamızı güçlendiriyor. Daha önce sığınakta kalmış, yaşadığı şiddet sebebiyle yeniden dayanışma ihtiyacı olan bir danışanımız feminist ilkelerle kurduğumuz dayanışmanın etkisini ***“Orada hiç kimse anlamıyordu beni. Ama sizin söyledikleriniz bana çok iyi geliyor, beni güçlendiriyor.”*** diyerek ifade etti.

Mahkemelerce kadınlara bağlanan nafaka miktarlarının yetersiz olması ve ödenmemesi, kadınların yaşamlarını idame ettirme, şiddetten uzak bir hayat kurma mücadelelerini giderek zorlaştırıyor. Dolayısıyla bu yıl da merkezimize başvuran kadınlar aynı ve nakdi ihtiyaçlar konusunda daha fazla destek talebinde bulundu. Kadınlar, kıyafet ve ev eşyası gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını dile getirdi. Yoksulluk sebebiyle kışlık mont ve ayakkabı gibi ihtiyaçları olduğunu, büyüyen çocuklarına yeni kıyafet alamadıklarını ve üniforma ve kırtasiye gibi okul ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını paylaştılar. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sağlanan Sosyal ve Ekonomik Destek, Aile Destek Programı gibi maddi destekleri alsalar dahi, bu paranın ev kirasına ve temel gıda harcamalarına gittiğini, güncel ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını söylediler. Dayanışma kurduğumuz bir kadın ***“Şiddetten dolayı ayrıldım ve bir süre sığınma evinde kaldım. Çocuklarım küçük olduğu için hiçbir yerden yardım alamıyorum, çok zor durumdayım kiramı ödeyemez hale geldim.”*** diyerek yaşadığı ekonomik zorluğu aktardı.

Dayanışma kurduğumuz kadınlardan bazıları evden çıkıp bir başka yere gitmek için toplu taşıma ücretini dahi bulamadıklarını aktardı. Ayrıca eğitime devam eden genç kadınlar için bilgisayar, kırtasiye ve burs ihtiyacı, kalacak yer/yurt ihtiyacı da gündeme geldi. Kadınlara, bulundukları yerlerde yerel yönetim, kaymakamlık vb. mekanizmalardan alabilecekleri destekler konusunda bilgi verdik. Çeşitli vakıf ve derneklerin burs desteklerine yönlendirme yaptık. Barınma ihtiyacı konusunda belediyelerin misafirhanelerine, yurtlara ve sığınaklara yönlendirme yaptık. Bu yönlendirmelere rağmen kadınların hiçbir destek sistemine erişemediği durumlarda Vakfımıza yapılan aynı ve nakdi bağışlar doğrultusunda kadınlarla dayanışma kurmaya çalıştık.

6 Şubat 2023 tarihli depremlerin ardından, hem depremler nedeniyle Ankara'ya gelen, hem de deprem bölgesinde yaşayan ve şiddete maruz kalan kadınlarla kurduğumuz dayanışmayı 2024 yılında da sürdürdük. Kadınların şiddetle mücadele süreçlerinde ihtiyaçlarına göre sosyal, psikolojik ve hukuk destek sağlarken şiddetle mücadele mekanizmalarına yönlendirmeler yaptık. Ağustos 2023-Ağustos 2024 arasında Ankara, Mersin, Diyarbakır, Adıyaman ve Hatay'da düzenlediğimiz 14 güçlenme buluşmasına 429 kadın katıldı. Buluşmalarda bir yandan depremin travmatik etkileri, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularını konuşurken, bir yandan da kadınların iyilik hallerini desteklemek üzere çeşitli sanat ve kültür araçlarından yararlandık. Buluşmalara kadınların rahatça katılabilmeleri için çocuklarla paralel atölye çalışmaları düzenledik. Her buluşma öncesinde yerel kadın örgütleri ile iletişime geçerek kadınların güncel ihtiyaçlarını tespit ettik ve bu ihtiyaçlara göre hazırladığımız, kişisel hijyen ve temizlik malzemeleri, temel gıda, kırtasiye, kitap vb. eğitim materyallerini içeren toplam 1125 ihtiyaç kitini dağıttık. Buluşmalarda ayrıca kadına yönelik erkek şiddeti ve destek mekanizmaları hakkında bilgilendirici broşürlerimizi dağıttık.

Psikolojik Destek

Şiddete maruz kalan kadınların şiddetten veya şiddetin etkilerinden uzaklaşma süreçlerinde ihtiyaç duydukları desteklerden biri de psikolojik destek. Bu yıl merkezimize başvuran kadınların %6'sına 9-12 ay süren psikolojik destek sağladık.

Kadın danışma merkezimize başvuran kadınlar, şiddetten uzaklaşmak ve şiddet döngüsünden çıkmak kadar, geçmişte yaşadıkları şiddetin yarattığı psikolojik etkilerden kurtulmak için de desteğe ihtiyaç duyabiliyor. Bu yıl da kadınlar, yaşadıkları şiddetin etkileriyle gündelik hayat rutinlerini sürdürmekte zorlandıklarını, bazı duygularla başa çıkamadıklarını, vücutlarının çeşitli bölgelerinde ağrı gibi psikosomatik ağrılar yaşadıklarını, sosyal ilişkilerini sürdüremediklerini paylaşıyorlar bizden psikolojik ya da psikiyatrik destek talep ettiler. Kadınların aktarımlarından, kamu kurumlarında bu hizmetlere erişimin zor olduğunu, seansların kısa ve yüzeysel kaldığını, ücretli desteklerin ise ekonomik koşullar nedeniyle birçok kadın için ulaşılabilir olmadığını biliyoruz. Bu nedenle merkezimizde gönüllü psikologlarımızla destek sağlıyor, aynı zamanda kamu kurumlarında görevli olan ve kadından yana yaklaşımı olduğunu bildiğimiz psikiyatristlere yönlendirmeler yapıyoruz. Ayrıca kadınların bu desteklere kolay ve hızlı erişebilmesi için ŞÖNİM, belediyeler, sosyal hizmet merkezleri ve hastaneler gibi ilgili kamu kurumlarına yönlendirme yaparak bu alanda kamusal sorumluluğun altını çiziyoruz. Şiddete maruz kalan her kadının psikolojik desteğe ihtiyaç duymayabileceğini bilerek, bu süreci sosyal çalışmayla birlikte yürütüyoruz.

Psikolojik destek süreci, bir yanıyla karşılıklı bir ilişkinin başlaması anlamına geliyor. Kadınlar travmatik bir deneyimle bize başvurduğundan, zaman içerisinde ihtiyaçları, amaçları ve yol haritaları değişiklik gösterebiliyor. Bu noktada feminist psikolojik destek ilkeleriyle hareket ederek süreci kadınların deneyimlerine göre şekillendiriyoruz. Onlara, yargılanma kaygısı duymadan kendilerini ifade edebilecekleri güvenli bir alan sunuyoruz.

Kadınlarla yaptığımız görüşmelerde, şiddetin kadınlar üzerindeki psikolojik etkilerini de gözlemleyebiliyoruz. Korku, suçluluk hissi, utanç, güçsüz hissetme, yalnızlık ve çaresizlik,

özgüven ve özsaygı yitimi, endişeli ve kaygılı olma, asla kurtulamayacağını/güvende olamayacağını hissetme, yorgunluk, yeme bozuklukları ve uyku düzensizliği, sosyal izolasyon bu etkiler arasında öne çıkıyor.

Şiddete maruz kalan kadınlar, çoğu zaman ilişkinin bitmesini değil, şiddetin sona ermesini istiyor. Kendisine hem şiddet uygulayan hem de ardından nazik tavırlarla manipülatif davranan erkek hakkında **“...Ama çok da iyi biridir biliyor musunuz? Çok merhametlidir, öyle cinsiyetçi, maço biri de değildir. Ama...”** ifadesini kullanan danışanımız, **“Gerçi ben de çok tahrik ediyorum onu, çok zorluyorum.”** diyerek şiddetin nedenini kendinde aradığını, şiddete maruz kalan pek çok kadın gibi kendisini suçlama eğiliminde olduğunu paylaştı. Erkeklerin zaman zaman gösterdiği ilgi ve sevgi, kadınları etkileyen ve duygusal bağlılığı artıran unsurlardan biri olarak karşımıza çıkıyor. Böylelikle huzurlu bir hayat ile şiddet içeren bir hayat arasındaki sınırı silikleştiriyor.

Dayanışma kurduğumuz başka bir kadın maruz kaldığı şiddet boyunca kendini suçladığını, kendisini eksik ve yetersiz gördüğünü **“Sürekli kendimi suçlu hissediyorum, kafamı toplayamıyorum, sürekli unutkan ve dalgınım, dalgınlığımdan kaynaklı bir gün araba çarpma noktasına geldim.”** sözleriyle ifade ederek şiddetin psikolojik etkilerinin hem fiziksel hem de gündelik yaşantısını nasıl etkilediğini aktardı. Başka bir danışanımız ise 2-3 yıldır panik atak nöbetleri geçirdiğini aktararak **“İlk başlarda gülme krizi şeklinde geliyordu daha sonradan uyuşma ve çarpıntıya dönüştü.”** sözleriyle maruz kaldığı şiddet sebebiyle yaşadığı psikolojik sorunun fiziksel olarak kendisini nasıl etkilediğini paylaştı.

Kadınlar kendilerine şiddet uygulayan erkeklerden uzaklaşıp bağımsız bir hayat kurmaya çalıştıklarında ve psikolojik destek almaya başladıklarında, şiddet uygulayan erkeklerin kadına yönelik kalıp yargıları kullanarak, bu desteği bir tehdit unsuru olarak kullanmaya devam ettiğini gördük. Özellikle boşanma süreçlerinde, kadınların aldıkları ruhsal desteğin “aleyhlerinde kullanılacak bir delil” olarak gösterilerek, davayı kaybetme korkusu yarattığı örneklerle karşılaştık.

Dayanışma kurduğumuz başka bir kadın ise evli olduğu erkeğin sürekli **“Ruh hastası, hastaneye görün.”** dediğini, bu yüzden psikiyatri randevusu almak zorunda hissettiğini paylaştı. Görüştüğü hekimin **“Senin burada ne işin var, aslında eşinle görüşmek gerek, kendine bunu yapma.”** demesi üzerine, maruz kaldığı şiddetin farkına vardığını anlattı.

Şiddetin yarattığı psikolojik etkiler, kadınların yaşamlarının her alanına nüfuz ederken, kadın dayanışmasının ve feminist psikolojik desteğin bu süreçte ne kadar kritik olduğu bir kez daha ortaya çıkıyor. Bizler, kadınların güçlenmesi ve kadına yönelik erkek şiddeti ile mücadelesinde sözümüzü söylemeye devam edeceğiz. Erkek şiddetinin kadınların üzerindeki etkilerine karşın feminist dayanışmayı büyütme, dayanışmanın gücüne inanarak feminist ilkelerle yürüttüğümüz kadın danışma merkezimizdeki psikolojik destek çalışmalarımızı sürdürmeye devam edeceğiz.

Hukuki Destek

Kadınların şiddetten uzaklaşabilmek için ihtiyaç duyduğu önemli desteklerden bir diğeri de hukuki destek. Kadınlar danışma merkezimize devam eden hukuki süreçlere dair bilgi almak için gelebildikleri gibi, ilk kez yapacakları başvurular için de hukuki desteğe ihtiyaç duyabiliyorlar. Atılması gereken adımlar ve kendilerini nasıl bir sürecin beklediğini öğrenmek için de destek alabiliyorlar. 2024 yılında kadın danışma merkezimize başvuran **kadınların %44'üne hukuki destek sağladık.**

Boşanma, velayet, nafaka, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları, şikâyet mekanizmaları ve ceza davası süreçleri kadınların özellikle konuşmak istediği

konuları oluşturuyor. Sosyal çalışmacılarımızla yapılan ilk görüşmenin ardından, kadınların ihtiyaçlarına ve hukuki sürecin ayrıntılarına bağlı olarak Vakfımızın gönüllü avukatları tarafından, tek seferlik veya tekrarlayan görüşmeler şeklinde, hukuki destek sağlıyoruz.

Ekonomik güçlükler, kadınların hukuki destek mekanizmalarına erişimini de etkiliyor. Örneğin asgari ücret alan, hem ev kirasını ödemek hem de geçinmek zorunda olan kadınlar hak kaybı yaşamamak için ihtiyaç duydukları hukuki hizmetlerin ücretini karşılayamadıklarını ifade ediyorlar. Kadınlar şiddetle mücadele ederken girdikleri adli süreçleri takip edebilmek veya hukuki danışmanlık alabilmek için görüştükleri avukatların ücretini karşılamakta güçlük çekiyor. Adli süreçlerin düzenli takip edilmesi ve hak kaybı yaşanmaması için avukat desteği gerektiren durumlarda kadınları baroların Adli Yardım birimlerine, eğer Ankara'da ikamet ediyorlarsa Ankara Barosuna bağlı olan Gelincik Merkezi'ne yönlendiriyoruz.

Bu yıl da danışma merkezimize başvuran kadınların boşanma aşamasında oldukları eşleri tarafından özellikle çocukları üzerinden tehdit edilmeye devam edildiğini, bu nedenle kadınların daha çok nafaka, tazminat, mal paylaşımı, aile konutu şerhi, çocuk teslimi gibi konularda hukuki destek istediklerini gördük.

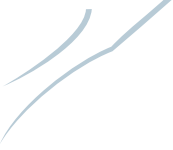
En çok karşılaştığımız sorunlardan biri önceki yıllarda da olduğu gibi adalet mekanizmalarına erişim zorluğu oldu. Kadınlarla bu mekanizmalara erişimde yaşadıkları sorunları nasıl aşabileceklerini ve eril yargı pratiklerine karşı hangi önlemleri alabileceklerini konuştuk. Hukuki destek sağlarken, kadınlara yalnızca başvuru süreçlerini anlatmakla kalmayıp uygulamada karşılarına çıkabilecek tüm sorunlara, bu sorunların nasıl aşılabileceğine ilişkin de bilgi verip yapmak istedikleri işlemlere karşı alternatif yöntem ve çözüm önerileri aktarıyoruz.

Kadınların hukuksal başvuruda bulunmasının önündeki engellerden biri de, ailelerinin şiddet gördüklerini öğrenmesinden çekinmeleri oldu. Tebligatların aile ile birlikte yaşanan eve yapılması olasılığı, kadınların tekrar şiddete maruz kalma riskini doğurabiliyor. Bu sorunu teknoloji okur-yazarlığı olan danışanlarımıza elektronik tebligat adresi almalarını önererek aştık.

Adalet erişimde gördüğümüz bir diğer önemli bir sorun da kadınların adli makamlarca yeterince veya gerektiği gibi dinlenilmemesi. Danışma merkezimize ulaşan çoğu kadın, yaşadıklarını yeteri kadar anlatamadıklarını ve genellikle taleplerinin ciddiye alınmadığını ifade etti. Bu durum, kadınların çaresizlik ve anlaşılamama gibi duygular hissetmelerine yol açıyor. Danışma merkezimizde sağladığımız hukuki desteklerde kadınları etkin bir biçimde dinliyor, yargılamıyor, kadınlar adına karar vermiyor, onlara seçenekleri ve olasılıkları anlatıp kendi kararlarını verebilmelerini destekleyecek bilgileri aktarıyoruz. Bu durum kadınlarla oluşturduğumuz güven ortamı çerçevesinde kadınların yeniden hukuki destek alabilmek için Vakfımıza ulaşabilmelerini sağlıyor. Bu yıl danışma merkezimizden **ilk kez hukuki destek alan 160 kadınla toplamda 282 hukuki destek görüşmesi** gerçekleştirdik. Çoğu görüşmenin sonunda duyduğumuz **“Peki siz olsanız ne yaparsınız?”** sorusu, kadınların hukuki süreçlerde yeterince güvende hissetmediklerini ve bu hukuki tekinsizlik karşısında destek aradıklarını gösteriyor. Bu tür sorular karşısında kadınların kendi hayatlarında karar verici konumunda olduklarını vurgulayarak, yönlendirici olmadan güçlendirici görüşmeler gerçekleştirdik.

Kadınlarındalet e erişimindeki engellerin en önemli faktörlerden birinin kadın yoksulluğu olduğunu gördük. Bu nedenle birçok kadını adli yardım sistemine yönlendirdik. Özellikle boşanma süreçlerinde kadınların medeni haklarından faydalanmalarının önüne geçildiği, velayet hakkından yoksun bırakılmak ile tehdit edildikleri ve hükmedilen ve miktar bakımından asla yeterli olmayan nafakaların tahsilinde büyük sorunlar yaşandığını gördük.

Boşanma nedeniyle sık karşılaşılan bir diğer sorun ise, çocuk teslimine ilişkin düzenlemeler ve

uygulamalarda kadınlara çıkarılan zorluklar. 2022 yılından itibaren oluşturulmaya çalışılan yeni sistem gereğince, Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri tarafından yürütülen adli işlemlerde kadınlara daha çok külfet yüklendiği ve yeterince bilgilendirilmeyen kadınların, hatalı işlemler nedeniyle yaptırımla karşılaşmaktan korktuklarını gördük.

Kadına yönelik şiddet failleri genellikle aileden, yakın çevreden, tanıdıklardan biri oluyor. Ancak işyerinde yaşanan şiddet vakalarında, alınan her tür önleme rağmen, bu süreçlerden en fazla etkilenenler kadınlar oluyor. Hem kamu, hem de özel sektörde şiddeti önlemek için alınan kurum içi tedbirlerin çoğu zaman kadınların aleyhine sonuçlandığını gördük. Bu yıl özellikle kamu kurumlarında çalışan kadınlar, iş arkadaşları, yöneticileri, patronları, müdürleri tarafından maruz bırakıldıkları şiddet nedeniyle danışma merkezimize başvurdu.

Kurumların bu olayların üzerini örtme ya da çözüm olarak kadınları uzaklaştırma eğiliminde olduğu kötü örneklerle karşılaştık. Örneğin, 3 ay içerisinde iki müdür değiştiği halde şiddetin önlenmesi için hiçbir girişimde bulunulmadığını ifade eden danışanımız **“İşi meşrulaştırıyorlar. Olaydan sonra eğitim var diye sürekli uzak yerlere eğitime gönderdiler beni.”** diyerek yaşadığı süreci aktardı. Kendisinin başka bir kuruma nakli için yaptığı başvuruyu kurumun reddettiğini, kimseyle bu süreci konuşamadığını ifade etti. Sürecin çok yorucu ve yıpratıcı olduğunu aktaran danışanımızın **“İnsanların neden sustuğunu anladım.”** ifadesi, kurumların fail koruyucu tutumlarının, hukuki sürecin yavaşlığının, somut deliller olsa da failin ceza almamasının, kadınları şiddet ortamında yaşamaya mecbur bıraktığını ya da hukuki adımlar atmaktan çekinmelerine neden olabildiğini gösteriyor. Yaşadıklarını aktaran bu danışanımızla hukuki olarak başka bir kuruma nakli için yeniden başvuruda bulunabileceğini, reddedilme sürecinde yazılı olarak neden reddedildiğine dair gerekçelerini talep edebileceğini ve karara itiraz edebileceğini konuştuk. Seçeneklerini konuşarak istediği zaman bu adımları atabileceğini, bizden yeniden hukuki destek alabileceğini ifade ettik.

Adalet Erişimde Hukuki Tekinsizlik

Hukuki tekinsizlik kavramı hukukun belirsiz, çelişkili ve öngörülemez doğasını tanımlıyor ve şiddete maruz kalan kadınların deneyimleriyle oldukça örtüşüyor. Kadınlar, şiddet sonrası adalet arayışıyla başvurdukları hukuki mekanizmalarda büyük bir belirsizlikle karşı karşıya kalıyor. Hukuki süreçlerin nasıl işleyeceği, hangi sonuçlarla karşılaşacakları ve başvurularının gerçekten sonuç verip vermeyeceği konusundaki belirsizlik, kadınların hukuka ve adalet sistemine duyduğu güveni sarsıyor.

Bu güvensizlik duygusu pek çok sebebe dayanıyor. Bireysel düzeyde, kadınlar başlattıkları hukuki süreçlerin onlara adalet sağlayıp sağlamayacağına dair bir güvensizlik duyuyor. Bu belirsizlik, kadınları yasal yollara başvurmaktan alıkoyması gibi, başvurduklarında da sonuç alamama korkusu yaratıyor. Toplumsal düzeyde ise bu belirsizlik, şiddete maruz kalan kadınların hak arayışlarının sistematik olarak engellenmesi ve hukukun adaletsiz bir biçimde işlemesiyle daha da pekişiyor.

Çoğu zaman kadınların tüm hukuki süreci kendilerinin takip etmek zorunda kalmaları, adli yardım sisteminden görevlendirilen avukatların davayı yeterince iyi takip etmeyeceğine dair önyargı ve avukatlarla yaşanan iletişim sorunları hukuki güvensizliklerini artırıyor. Hukuki mekanizmaların da toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden ve kültürel önyargılardan etkilenmesi, kadınların adalet arayışında cinsiyetçi normlar ve iktidar ilişkileriyle karşılaşmasına neden oluyor.

Kadınların hukuki süreçlerde karşılaştıkları çelişkili kararlar ve uzun süren yargılamalar, adaletin sağlanmayacağı yönündeki inancı güçlendiriyor. Örneğin, bir kadının şiddet gördüğüne dair

şikâyetle bulunmasına rağmen yetersiz kanıt, uzun yargı süreçleri veya toplumsal baskılar nedeniyle koruyucu ve önleyici tedbirlerin ve tazmin edici kararların alınmaması, hukukun kadınlara güven vermemesine sebep oluyor. Bu da kadınları yeni bir çaresizlik duygusuna sürüklüyor ve hukuki yolların çözüm sunamayacağına dair bireysel inançlarını pekiştiriyor.

Hukuk, toplumsal yapılarla etkileşime girdiğinde, belirsizlik daha da derinleşiyor. Kadınlar için boşanma, nafaka, velayet gibi aile hukuku davalarında ve şikâyetle bağlı suçlarda adalete erişimin daha öngörülebilir ve işlevsel hale getirilmesi gerekiyor. Bunun için hukuk sisteminin daha şeffaf işlemesi ve kadınların haklarını etkin bir şekilde kullanabileceği başvuru mekanizmalarının oluşturulması kritik öneme sahip.

Kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadelede karşılaştığımız yapısal sorunlar ve kurumlar arası koordinasyon eksikliği, bütüncül desteklere erişimimizi zorlaştırırken, bu süreçte yaşanan hak ihlalleri hayatlarımızı yeniden kurma mücadelemizi daha da zorlu hale getiriyor. Buna karşın, iyi uygulama örnekleri bizlerin güvenle ve cesaretle yaşamlarımızı inşa edebilmemiz için hayati bir rol oynuyor.

İlgili kurum ve kuruluşların sağlaması gereken desteklere dair haklarımızı talep etmekten ve hayatın her alanında sürdürdüğümüz mücadeleden vazgeçmeyeceğiz; kadına yönelik erkek şiddetine karşı feminist dayanışmayı büyütme ve sözümüzü söylemeye devam edeceğiz.

